

МД 20

Методолошки документ

ISSN 1840-1090

МЕТОДОЛОШКИ ОКВИР ЗА РАЗВОЈ КРАТКОРОЧНИХ ПОСЛОВНИХ СТАТИСТИКА У БиХ

усклађен са европским стандардима и
методологијама и важећим БиХ и
ентитетским прописима

Босна и Херцеговина

Агенција за статистику
Босне и Херцеговине

Сарајево, 2012.

Издаје: Агенција за статистику Босне и Херцеговине,
Зелених беретки 26, 71000 Сарајево,
Босна и Херцеговина
Телефон: +387 33 91 19 11; **Телефакс:** +387 33 22 06 22
Електронска пошта: bhas@bhas.ba; **Интернет страница:** www.bhas.ba

Одговара: Зденко Милиновић, директор

Податке припремила: Наташа Лучић

Лектура: Амра Капетановић

Дизајн и прелом: Лејла Ракић Бекић

Молимо кориснике Публикације да приликом употребе података обавезно наведу извор

ПРЕДГОВОР

У данашње вријеме статистика добива све већи значај, те више обавеза у дистрибуцији званичних података корисницима. Корисници статистичких података очекују да информације буду брзе, концизне, једноставно представљене и квантитативно и квалитативно одређене. У том оквиру развој краткорочних пословних статистика у БиХ има посебну улогу јер њихов значај за економске анализе постаје сваким даном све већи. Оне треба да одговоре на бројна питања, као што су: у којој фази економског циклуса се налази држава, ентитети и локалне заједнице; какав развој се очекује у блиској будућности; да ли се започети процеси настављају (боље или лошије од планираног) или је дошло до преокрета у односу на очекивања.

Свеобухватне, ажуриране, поуздане и упоредиве информације о економским дјелатностима, потребне су свима који су укључени у доношење одлука и осмишљавање политика на свим нивоима у држави. Инструменти који су потребни за доношење одлука, на различитим нивоима, морају се базирати на поузданим, конзистентним и упоредивим статистичким подацима.

Публикација „Методолошки оквир за развој краткорочних пословних статистика у БиХ - усклађен са ЕУ стандардима и методологијама и важећим БиХ и ентитетским прописима“ има за циљ да обезбиједи заједничку основу за развој и производњу различитих краткорочних пословних статистика о економским кретањима. Методолошки оквир поставља норме, стандарде и дефиниције за производњу упоредивих краткорочних статистика у БиХ. Базирано на овом оквиру, детаљи о методама прикупљања података и начину компилације за сваки поједини краткорочни индикатор биће описани у посебним методологијама.

Корисници краткорочних пословних статистика, имају различите потребе и мотиве у кориштењу података. Анализе које је могуће обављати на бази краткорочних статистика генерално се сврставају у два типа:

- Поређење између различитих временских периода, једног или више дијелова пословне популације
- Поређење унутар једног референтног периода, двије или више различитих подпопулација.

Краткорочне статистике најчешће се презентују у форми индекса (у односу на базни период) или стопа раста, па у основи представљају поређење првог типа. Такви индекси, или стопе раста, могу се затим поредити на начин који је описан као други тип, поређење унутар подпопулације. Дјелатност, територија и величина пословних субјеката су кључне карактеристике које статистика користи за одабир подпопулације унутар пословне популације. Анализе и поређења индекса за различите дјелатности, земље, регије (или административне дијелове унутар земље) морају се базирати на поузданој статистици која је упоредива на свим нивоима. Како БиХ има економију коју карактерише велико учешће малих и средњих предузећа, неопходно је водити рачуна и о праћењу дјелатности пословних субјеката у односу на њихову величину.

Такођер, сами индикатори морају да омогуће различите увиде у ситуацију у референтном периоду што захтјева праћење различитих димензија пословања: обим производње, кретање у цијенама *outputa*, вриједност промета, запосленост, остварене часове рада, плате и накнаде др. На тај начин се обезбијеђује јединствена основа за анализу краткорочне еволуције понуде и потражње, фактора производње и цијена. Краткорочни индикатори требају да омогуће и увид у кретања у различитим друштвено-економским оквирима, као што су нпр. структурне промјене које дају резултат порастом значаја услужних дјелатности.

Намјена ове публикације је да допринесе даљем јачању статистичког система БиХ, на начин да у производњу краткорочних статистика инкорпорира све важне статистичке стандарде и инструменте Европске уније, као што су: ЕУ „Short Term Business Statistics“ регулативе (EU STS Regulations), Класификација економских дјелатности (EU NACE Rev.2), Класификација производа по дјелатностима (EU CPA 2008), ЕУ дефиниције статистичких јединица, обавезну употребу Статистичког пословног регистара, обавезно кориштење фиксне базне године за компилацију индекса, те прописане ЕУ стандарде квалитета података, доставе повјерљивих података, као и дефинисане методе прилагођавања серија краткорочних података за сезонска одступања и одступања везана за број радних дана (SA и WDA) .

Видљив резултат развоја краткорочних пословних статистика у БиХ и ентитетима, према овом Методолошком оквиру, биће када Агенција за статистику БиХ, у сарадњи са ентитетским заводима за статистику, почне производити и Еуростат-у достављати све захтјеване краткорочне индикаторе потпуно упоредиве са подацима других земаља.

Електронска форма публикације „Методолошки оквир за развој краткорочних пословних статистика у БиХ“ објављена је у јулу 2012. године на web страници Агенције www.bhas.ba. Публикација ће до краја новембра 2012. године бити расположива и у штампаној форми, на сва три језика који су у службеној употреби у БиХ.

Директор

Зденко Милиновић

САДРЖАЈ

1. Институције надлежне за краткорочне пословне статистике	7
1.1. Назив и сједиште надлежних институција	7
1.2. Одговорност за развој и производњу краткорочних података и метаподатака.....	7
2. Правна основа за краткорочне пословне статистике	7
2.1. Статистички закони.....	7
2.2. Право за прикупљање података.....	7
2.3. Обавеза предузећа да одговоре на статистичке упитнике.....	8
2.4. Обавеза заштите повјерљивих података	9
2.5. Право приступа административним подацима	12
2.6. Програмирање и планирање послова	13
3. Класификације које се користе у БиХ и ентитетима	16
3.1. Класификација економских дјелатности	16
3.2. Регионална класификација	19
3.3. Друге класификације	20
4. Статистичке јединице	21
5. Статистички пословни регистар (СПР).....	22
5.1. Опште информације о СПР.....	22
5.2. Обухват популације у СПР	24
5.3. Садржај записа у СПР	25
5.4. Ажурирање СПР	27
5.5. Дисеминација података СПР.....	29
5.6. Планиране промјена на СБР (обухват, садржај, ажурирање, дисеминација и др.)	30
6. Представљање краткорочних пословних статистика и индикатора	30
6.1. Опис података	30
6.2. Класификацијски систем који се користи	32
6.3. Обухват краткорочних статистика по подручјима дјелатности	32
6.4. Статистички концепт и дефиниције	32
6.5. Статистичке јединице посматрања у краткорочним статистикама.....	35
6.6. Статистичка популација у краткорочним статистикама по економским подручјима	35
6.7. Референтно подручје за краткорочне пословне статистике.....	36
6.8. Временски обухват	36
6.9. Базни период	36
7. Јединице мјере за исказивање података	36
8. Референтни период за показатеље по економским дјелатностима	36
9. Мандат Еуростат-а у подручју краткорочних пословних статистика.....	37
9.1. Правни акти и други споразуми	37
9.2. Размјена података	38
10. Повјерљивост података стандарди који се користе за производњу европске статистике	38
10.1. Повјерљивост – политика	38
10.2. Повјерљивост - третман података.....	38
11. Политика извјештавања	39
11.1. Календар публикавања.....	39
11.2. Приступ календару публикавања	39
11.3. Приступ подацима од стране корисника.....	39
12. Учесталост дисеминације	40
13. Облик дисеминације	40
13.1. Саопштења	40
13.2. Друге публикације	40
13.3. On-line базе података	40
13.4. Приступ микро – подацима	40

13.5. Посебни корисници података	40
14. Доступност документације	40
14.1. Документација о методологијама	40
14.2. Квалитет документације	41
15. Управљање квалитетом	41
15.1. Обезбјеђење квалитета.....	41
15.2. Оцјењивање квалитета	41
16. Релевантност података	41
16.1. Потребе корисника.....	41
16.2. Задовољство корисника.....	42
16.3. Потпуност података	42
17. Прецизност и поузданост података	42
17.1. Укупна прецизност.....	42
17.2. Грешке узорковања	42
17.3. Неузорачке грешке	42
18. Благовременост и тачност	42
18.1. Благовременост	42
18.2. Тачност.....	43
19. Упоредивост података.....	43
19.1. Упоредивост – географска	43
19.2. Упоредивост – током временског периода.....	43
20. Усклађеност статистичких података (кохерентност)	43
20.1. Усклађеност - међу доменима	43
20.2. Усклађеност – унутрашња.....	44
21. Трошкови и оптерећење	44
22. Ревизија података.....	44
22.1. Политика ревизије података	44
22.2. Пракса ревизије података.....	44
23. Статистичка обрада података	44
23.1. Извори података	44
23.2. Захтјевана учесталост прикупљања података од Еуростата по статистикама.....	46
23.3. Прикупљање података	46
23.4. Провјера ваљаности података.....	46
23.5. Обрада података.....	47
23.6. Подешавање података, сезонско подешавање и подешавање за радне дане (SA и WDA).....	48

Методолошки оквир за развој краткорочних пословних статистика у БиХ

усклађен са европским стандардима и методологијама и важећим БиХ и ентитетским прописима

1. Институције надлежне за краткорочне пословне статистике

1.1. Назив и сједиште надлежних институција

- Агенција за статистику Босне и Херцеговине – Сарајево
- Републички завод за статистику Републике Српске – Бања Лука
- Федерални завод за статистику Федерације Босне и Херцеговине – Сарајево

1.2. Одговорност за развој и производњу краткорочних података и метаподатака

- Сектор пословних статистика у Агенцији за статистику БиХ и
 - Експозитура Агенције у Брчко дистрикту БиХ
- Сектор економских статистика у Републичком заводу за статистику Републике Српске
- Сектор пословних статистика у Федералном заводу за статистику Федерације БиХ

2. Правна основа за краткорочне пословне статистике

2.1. Статистички закони

- **Агенција за статистику Босне и Херцеговине:**

Закон о статистици Босне и Херцеговине („Службени гласник БиХ“, број 26/04), Закон о измјени и допуни закона о статистици Босне и Херцеговине („Службени гласник БиХ“, број 42/04) - у даљем тексту „Закон о статистици БиХ“ и Споразум о примјени јединствених методологија и јединствених стандарда при изради статистичких података Босне и Херцеговине (потписан 10.11.2005. године, на основу Одлуке Високог представника и Закона о статистици БиХ) – у даљем тексту „Споразум о примјени јединствених методологија и стандарда“.

- **Федерални завод за статистику ФБиХ:**

Закон о статистици у Федерацији Босне и Херцеговине ("Службене новине Федерације БиХ", број 63/03) и Закон о измјени и допуни закона о статистици у Федерацији Босне и Херцеговине ("Службене новине Федерације БиХ", број 9/09) – у даљем тексту „Закон о статистици у ФБиХ“.

- **Републички завод за статистику Републике Српске:**

Закон о статистици Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“, бр. 85/03) – у даљем тексту „Закон о статистици РС“.

2.2. Право за прикупљање података

- **Агенција за статистику Босне и Херцеговине:**

Чланом 8, став 2, алинеја е) Закона о статистици БиХ дефинисано је да:

Агенција прикупља, обрађује и дистрибуира статистичке податке Босне и Херцеговине у складу са међународно прихваћеним стандардима, а на основу података које доставе ентитетски заводи, односно података које непосредно прикупи Агенција. У те сврхе, Агенција може (и) прикупљати статистичке податке од било које статистичке јединице у ентитетима ако то сматра неопходним за обављање својих функција утврђених овим законом; и (ии) прикупљати податке за своје функције утврђене овим Законом од институција Босне и Херцеговине, правних лица на државном нивоу, међународних организација које дјелују на територију Босне и Херцеговине и фирми у власништву или под контролом страних лица.

Чланом 8, став 2, алинеја ф) Закона о статистици БиХ дефинисано је да:

Агенција када је то неопходно за компилацију статистичких података на нивоу Босне и Херцеговине, захтијева од ентитетских завода да обезбиједе податке на нивоу појединачних статистичких јединица, који могу укључивати повјерљиве податке у складу са овим законом и повјерљиве податке у складу са ентитетским законима.

Чланом 3. Споразума о примјени јединствених методологија и стандарда је дефинисано:

У реализацији својих активности статистичке институције БиХ су дужне користити статистичке стандарде, методологије, класификације и номенклатуре прописане од стране Агенције у складу са стандардима Европске Уније и међународним стандардима. У изради статистичких стандарда, методологија, класификација и номенклатура, активно учествују Агенција за статистику Босне и Херцеговине, Републички завод за статистику Републике Српске и Федерални завод за статистику. Прописивањем статистичких стандарда од стране Агенције за статистику БиХ, престају да важе одговарајући статистички стандарди кориштени на било ком нивоу територијалне организације Босне и Херцеговине.

- **Федерални завод за статистику ФБиХ:**

Чланом 9, став 4. Закона о статистици у ФБиХ је дефинисано:

У обављању послова који се односе на организовање и спровођење статистичких истраживања Федерални завод обавља прикупљање, контролу, обраду, анализу и тумачење статистичких података, те објављује резултате статистичких истраживања.

- **Републички завод за статистику Републике Српске:**

Чланом 2, став 1. Закона о статистици РС дефинисано је:

Производња статистике, укључује све активности потребне за припрему, прикупљање, чување, обраду, компилацију, анализу и дистрибуцију статистичких података.

2.3. Обавеза предузећа да одговоре на статистичке упитнике

- **Агенција за статистику Босне и Херцеговине:**

Чланом 8, став 2. алинеја е) Закона о статистици БиХ дефинисано је да:

Агенција прикупља, обрађује и дистрибуира статистичке податке Босне и Херцеговине у складу са међународно прихваћеним стандардима, а на основу података које доставе ентитетски заводи, односно података које непосредно прикупи Агенција. У те сврхе, Агенција може (и) прикупљати статистичке податке од било које статистичке јединице у ентитетима ако то сматра неопходним за обављање својих функција утврђених овим законом; и (ии) прикупљати податке за своје функције утврђене овим законом од институција Босне и Херцеговине, правних лица на државном нивоу, међународних организација које дјелују на територију Босне и Херцеговине и фирми у власништву или под контролом страних лица.

Чланом 31. Закона о статистици БиХ дефинисано је:

Статистичка јединица (изузев ентитетских завода) која на писмени захтјев Агенције свјесно даје погрешне или нетачне податке који су неопходни за испуњавање Програма, сматра се кривом за дјела кажњива новчаном казном чији износ не прелази 5.000 КМ или затворском казном у максималном трајању од двије године, односно комбинованом новчаном и затворском казном.

Суд Босне и Херцеговине надлежан је за одлучивање о дјелима из става 1. овог члана.

Чланом 32. Закона о статистици БиХ дефинисано је:

Статистичка јединица (изузев ентитетских завода) која без оправданог разлога одбија дати одговор или не пружа одговор на писмени захтјев Агенције у вези са испуњавањем Програма, сматра се кривом за дјела кажњива новчаном казном чији износ не прелази 1.000 КМ. Ова одредба ни на који начин не одступа од уставних слобода загарантованих Уставом Босне и Херцеговине.

- **Федерални завод за статистику ФБиХ:**

Чланом 31, став 3. Закона о статистици у ФБиХ дефинисано је:

Извјештајне јединице дужне су Федералном заводу и овлашћеним органима за послове статистике или лицима које су они овластили, у одређеном року без накнаде и у прописаној форми, дати потпуне и тачне податке о појавама које су утврђене као предмет статистичких истраживања и да омогуће им провјеравање датих података.

Чланом 43. Закона о статистици у ФБиХ дефинисано је:

Новчаном казном од 500 до 10.000 КМ казнит ће се извјештајна јединица – правно лице за прекршај ако не достави тражене податке у садржају и одређеном року, односно не допуни исказане податке у складу с упуствима и у датим роковима и ако достави непотпуне или нетачне податке или онемогући провјеравање података (чл. 29. и 31.).

За прекршај из става 1. овог члана казнит ће се новчаном казном од 500 до 2.000 КСТМ и одговорно лице у органу управе, привредном друштву, установи, институцији која има јавна овлаштења, као и у другим правним лицима.

- **Републички завод за статистику Републике Српске:**

Чланом 8. Закона о статистици РС дефинисано је:

Извјештајна јединица је дужна, да Заводу или лицу коју је он овластио, у одређеном року и без накнаде, обезбиједи потпуне и тачне податке о појавама које су на основу овог закона утврђене као потребна за производњу статистике и да им омогући провјеравање датих података.

Чланом 30. Закона о статистици РС дефинисано је:

Новчаном казном у износу од 500 КМ до 15.000 КМ казниће се за прекршај:

1. Предузеће, установа, задруга и облици њиховог удруживања ако за потребе статистичких активности не достави надлежном статистичком и овлашћеном органу, тражене податке у прописаном року или достави непотпуне односно нетачне податке или онемогући провјеравање достављених података.
2. За прекршај из става 1. овог члана казниће се и одговорно лице у извјештајној јединици, односно предузећу, установи, организацији или другом правном субјекту новчаном казном у износу од 200 КМ до 1700 КМ.

2.4. Обавеза заштите повјерљивих података

- **Агенција за статистику Босне и Херцеговине:**

Обавеза заштите повјерљивих података у Закону о статистици БиХ дефинисана је са пет чланова:

Члан 19, став 3.

Повјерљиви подаци прикупљени у статистичке сврхе не смију се користити у друге сврхе, сем ако то није прописано другачије овим законом.

Члан 23.

Подаци који су прикупљени, обрађени и похрањени у сврху израде статистичких података Босне и Херцеговине сматрају се повјерљивим ако је путем тих података могуће непосредно или посредно идентификовати статистичке јединице, чиме се откривају појединачни подаци.

1. Статистичка јединица се непосредно идентификује путем назива и адресе, односно путем званично додијељеног или општепознатог идентификацијског броја.
2. Посредна идентификација је могућност утврђивања идентитета статистичке јединице путем дедукције на основу података који нису наведени у ставу 2. овог члана. Како би се утврдило да ли се статистичка јединица може посредно идентификовати, узети ће се у обзир све мјере које се на разуман начин могу користити да би се идентификовала поменута статистичка јединица.

Члан 25, став 2.

Ентитетски заводи су обавезни да достављају Агенцији све податке које Агенција сматра потребним за израду статистичких података Босне и Херцеговине у смислу овог закона. Ентитетски заводи су обавезни да Агенцији доставе повјерљиве податке ако Агенција сматра да је то потребно за унапређење података и квалитет који статистички подаци Босне и Херцеговине морају задовољити.

Члан 26.

1. Статистички подаци Босне и Херцеговине се не смију достављати корисницима уколико садрже или откривају повјерљиве податке. Групе се састоје од најмање три јединице, а удио једне јединице у групи не смије прећи 85%.
2. Одступања од става 1. се односе на податке о економској ситуацији прикупљене од предузећа и других привредних субјеката, као и податке о околишу. Ови подаци могу се дистрибуирати, чак и ако резултати не задовољавају групне услове из става 1. овог члана, када Агенција утврди да је то неопходно како би се обезбиједили битни основни подаци и под условом да статистички програм предвиђа дистрибуцију таквих података.

Члан 29, став 1.

Приликом обављања својих задатака утврђених овим законом, Агенција за статистику Босне и Херцеговине дјелује у складу са Законом о заштити личних података Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", број 32/01).

- **Федерални завод за статистику ФБиХ:**

Обавеза заштите повјерљивих података у Закону о статистици у ФБиХ дефинисана је са пет чланова:

Члан 36.

Подаци који су прикупљени, обрађени и похрањени у сврху израде статистичких података сматрају се повјерљивим ако је путем тих података могуће непосредно или посредно идентификовати извјештајне јединице, чиме се откривају појединачни подаци.

Извјештајна јединица се непосредно идентификује путем назива и адресе, односно путем идентификационог броја који јој је званично додијељен.

Посредна идентификација је утврђивање идентитета извјештајне јединице путем дедукције, узимајући у обзир све мјере које се могу користити да би се идентификовала поменута извјештајна јединица.

Члан 37.

Током прикупљања, обраде и дистрибуције статистичких података Федерални завод и друга законом овлаштена органа и установе предузеће све неопходне мјере организационе, регулаторне, управне и техничке природе које су потребне да се заштити повјерљивост података од недозвољеног приступа, објављивања и кориштења у друге, а не у статистичке сврхе.

Члан 38.

Лица која имају приступ повјерљивим подацима морају се придржавати одредби овог Закона и након престанка радног односа.

Члан 41.

Достављање података између Федералног завода и Агенције не подлијеже ограничењима у вези са повјерљивошћу података уколико је тај процес неопходан за израду, унапређење и квалитет који статистички подаци за Босну и Херцеговину морају задовољити.

Члан 42.

У току извршавања својих задатака утврђених овим законом Федерални завод и овлаштени органи и установе дјелују у складу са Законом о заштити личних података ("Службени гласник БиХ" број 32/01), као и Законом о слободи приступа информацијама у Федерацији Босне и Херцеговине ("Службене новине Федерације БиХ" број 32/01)

Додатно је та материја регулисана и чланом 39. Закона о измјени Закона о статистици у ФБиХ:

У сврхе обављања научно-истраживачке дјелатности Федерални завод и овлаштени органи за послове статистике могу, на основу писаног захтјева, давати индивидуалне податке, без да се из тих података може директно или индиректно препознати индивидуална извјештајна јединица.

О кориштењу статистичких података из става 1. овог члана склапа се посебан уговор на основу којег се корисник обавезује, под материјалном и кривичном одговорношћу, да ће статистичке податке користити само у сврху која је наведена у захтјеву, да их неће давати на увид и кориштење неовлашћеним лицима те да ће их након употребе уништити.

Федерални завод и овлаштени органи за послове статистике воде евиденцију о корисницима из става 2. овог члана и сврси за коју су статистички подаци дати на располагање.

- **Републички завод за статистику Републике Српске:**

Обавеза заштите повјерљивих података у Закону о статистици РС дефинисана је са четири члана:

Члан 25.

Подаци који су прикупљени, обрађени и похрањени, сматрају се повјерљивим ако је путем тих података могуће непосредно или посредно идентификовати извјештајне јединице, чиме се откривају појединачни подаци.

Извјештајна јединица се непосредно идентификује путем адресе, односно путем додијељеног идентификационог броја.

Посредна идентификација је утврђивање идентитета извјештајне јединице путем дедукције, узимајући у обзир све мјере да би се идентификовала извјештајна јединица.

Члан 26.

Завод ја обавезан да достави Агенцији за статистику БиХ, све податке које Агенција сматра неопходним за спровођење статистичког програма БиХ.

Размјена података, неопходна за извршавање Програма, између Завода и Агенције не подлијеже ограничењима који су у вези са заштитом повјерљивих података.

Члан 27.

Статистички подаци се не смију достављати корисницима уколико садрже или откривају повјерљиве податке. Повјерљивим подацима се сматрају подаци за извјештајну јединицу или групу која се састоји од најмање три извјештајне јединице, гдјеудио једне јединице у групи прелази 85%.

Појединачни подаци о правним субјектима и физичким лицима могу се достављати или саопштавати само ако су правни субјекти и физичка лица дала сагласност за саопштавање или објављивање.

Члан 29.

Приликом обављања својих задатака утврђених овим законом, Завод дјелује у складу са Законом о заштити личних података БиХ ("Службени гласник БиХ" број 32/01)

2.5. Право приступа административним подацима

- **Агенција за статистику Босне и Херцеговине:**

Чланом 8, став 2 алинеја е) Закона о статистици БиХ, дефинисано је да:

Агенција прикупља, обрађује и дистрибуира статистичке податке Босне и Херцеговине у складу са међународно прихваћеним стандардима, а на основу података које доставе ентитетски заводи, односно података које непосредно прикупи Агенција. У те сврхе, Агенција може (и) прикупљати статистичке податке од било које статистичке јединице у ентитетима ако то сматра неопходним за обављање својих функција утврђених овим законом; и (и) прикупљати податке за своје функције утврђене овим законом од институција Босне и Херцеговине, правних лица на државном нивоу, међународних организација које дјелују на територију Босне и Херцеговине и фирми у власништву или под контролом страних лица.

- **Федерални завод за статистику ФБиХ:**

Чланом 32. Закона о статистици у ФБиХ дефинисано је:

Федерални завод и овлаштени органи и установе наведени у члану 7. овог Закона, дужни су да међусобно сарађују и размјењују расположиве податке и информације ради формирања и одржавања вишенамјенских база података, регистара, банке агреgirаних статистичких података и других заједничких садржаја којима се употпуњује јединство статистичког система и обезбијеђују подаци за кориснике, размјењују информације и међународна поређења.

Обавезе појединих носилаца задатака из става 1. овог члана, према потреби, ближе се дефинишу Програмом и Планом рада из члана 17. овог Закона.

Чланом 7. Закона о статистици у ФБиХ побројани су овлаштени органи и установе:

Статистичка истраживања организују и врше у оквиру свог дјелокруга и: федерална министарства, федералне управе, федералне установе, федералне јавне институције и друга овлаштени органи и установе Федерације Босне и Херцеговине (у даљем тексту: овлаштени органи за послове статистике)

- **Републички завод за статистику Републике Српске:**

Чланом 22. Закона о статистици РС дефинисано је:

Завод и овлаштени органи и организације дужни су да међусобно сарађују и размјењују расположиве податке и информације ради формирања и одржавања статистичких база података, регистара, банке агреgirаних статистичких података и других заједничких садржаја којима се употпуњује јединство статистичког система и обезбијеђују подаци за кориснике, размјену информација и међународна поређења.

Обавезе појединих носилаца задатака из става 1. овог члана према потреби, ближе се дефинишу Програмом из члана 9. овог закона.

Чланом 4. Законом о статистици РС наведени су овлаштени органи и организације и међусобни односи:

Надлежни орган за послове статистике је Републички завод за статистику, (у даљем тексту: Завод).

Производњу статистике у оквиру послова из свог дјелокруга организује и врши: Министарство финансија, Министарство унутрашњих послова, Министарство правде, Министарство рада и борачко инвалидске заштите, Фонд здравственог обезбијеђења, Завод за заштиту здравља, Агенција за банкарство, Фонд пензијског и инвалидског обезбијеђења и Републички хидро-метеролошки завод, (у даљем тексту: овлаштени органи и организације).

Односи између Завода и овлаштених органа и организација, заснивају се на међусобној сарадњи.

2.6. Програмирање и планирање послова

Важећи програмски и плански документи

- **Агенција за статистику Босне и Херцеговине**

Статистички програм Босне и Херцеговине за период 2009 -2012. и годишњи планови рада (План за 2012). Одлука Савјета министара о усвајању Статистичког програма Босне и Херцеговине за период 2009-2012, објављена је у „Службеном гласнику БиХ“, број 19/09.

У припреми је нови Статистички програм Босне и Херцеговине за период 2013 – 2017.

- **Федерални завод за статистику ФБиХ**

Програм спровођења статистичких истраживања од интереса за Федерацију БиХ за период 2009-2012. и годишњи планови рада (План за 2012).

Одлука о утврђивању Програма спровођења статистичких истраживања од интереса за Федерацију Босне и Херцеговине за период 2009-2012. године (PD-20.10.2009, DN - 03.12.2009) објављена је у „Службеним новинама ФБиХ“, број 80/09.

Одлука о утврђивању Плана спровођења статистичких истраживања од интереса за Федерацију Босне и Херцеговине за 2012. годину објављена је у „Службеним новинама ФБиХ“, број 18/12.

- **Републички завод за статистику Републике Српске**

Статистички програм Републике Српске за период 2009-2012. и годишњи планови рада (План за 2012).

Одлука Народне скупштине Републике Српске о усвајању Статистичког програма 2009-2012, број 01-646/09., објављена у „Службеном гласнику Републике Српске“, број 33/09.

Законске одредбе које регулишу програмирање и планирање

- **Агенција за статистику Босне и Херцеговине**

Статистичко програмирање и планирање рада Законом о статистици БиХ дефинисано је са четири члана:

Члан 11.

Програм ће бити усклађен са међународним и европским стандардима и укључивати ће збир статистичких података о свим владиним организацијама и органима у склопу програма.

Члан 12.

1. За сваку планирану статистичку активност у програму се утврђују сљедећи елементи: (и) циљеви, (ии) статистичке јединице које се обрађују, (иии) организације које прикупљају податке, (ив) подаци који се прикупљају, (в) кратак опис методологије која ће се користити, (ви) учесталост прикупљања података, (вии) ниво оптерећености статистичких јединица, (виии) рокови за дистрибуцију резултата и (их) трошкови особља и остали расходи, са назнаком у којој се мјери активности могу финансирати из постојећих средстава, укључујући и донације.
2. Програм који садржи елементе утврђене у претходном ставу се израђује за четири једногодишња циклуса, са релевантним детаљима прописаним за сваку годину.

Члан 13.

1. Нацрт програма припрема Агенција након консултација са ентитетским заводима.
2. Нацрт програма припремљен у складу са претходним ставом се подноси Савјету за статистику Агенције у складу са одредбама Поглавља VI овог закона.
3. Након што Савјет за статистику размотри нацрт програма, Агенција подноси нацрт програма и мишљења и коментаре Савјета за статистику Савјету министара на усвајање, ако то Савјет министара сматра неопходним.

4. Нацрт програма усвојен од стране савјета министара се сматра програмом. Без обзира на претходно наведено, нацрт програма се сматра коначним након истека рока од три (3) мјесеца од његове презентације Савјету министара, а Савјет министара може га мијењати.
5. Програм се објављује у службеним гласилима Босне и Херцеговине, ентитета и Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине.
6. Материјалне измјене програма (са изузетком дијела који се односи на план рада) се врше након консултација са ентитетским заводима и у складу са одредбама овог члана, укључујући и објављивање у претходно наведеним службеним гласилима.

Члан 14.

1. У плану рада се детаљно излажу предложене статистичке активности за све буџетске године, укључујући пројекције трошкова везаних за статистичке активности (као и оперативне трошкове Савјета), изворе финансирања (ако постоје) и приходе за које ће се добити сагласност од државних органа у буџетске сврхе.
2. Сваке године Агенција уз консултације са ентитетским заводима припрема нацрт плана рада програма за буџетску годину.
3. Агенција нацрт плана рада припремљеног у складу са одредбама из претходних ставова подноси Савјету за статистику у складу са одредбама Поглавља VI овог закона.
4. Након што Савјет за статистику размотри нацрт плана рада, Агенција нацрт, заједно са коментарима односно мишљењима Савјета за статистику, доставља Министарству трезора државних институција у сврху даљих буџетских процедура у складу са важећим законима. Без обзира на претходну одредбу, Агенција је овлаштена предочити план рада надлежним државним органима након истека рока од 15 дана од презентације нацрта Савјету за статистику.
5. Нацрт плана рада се сматра коначним планом рада Агенције када добије сагласност надлежних државних органа.

Чланом 4. Споразума о примјени јединствених методологија и стандарда дефинисано је:

Четверогодишњим Програмом, односно годишњим Плановима рада Агенције за статистику БиХ утврђују се приоритетне статистичке активности од интереса за Босну и Херцеговину, план њихове реализације, те начин финансирања. Реализација приоритетних активности, као и других активности које се односе на производњу статистике од интереса за Босну и Херцеговину имају приоритет у односу на израду статистичких података од интереса за ентитете.

• **Федерални завод за статистику ФБиХ**

Статистичко програмирање и планирање рада Законом о статистици у ФБиХ је дефинисано са шест чланова:

Члан 17.

Статистичка истраживања проводе се у времену одређеном четверогодишњим Програмом и разрађеним годишњим Планом рада за буџетску годину (у даљем тексту: План рада).

Члан 18.

Четверогодишњим Програмом усклађује се садржина статистичких података са потребама, утврђује подјела рада и конкретизирају права и обавезе свих субјеката који учествују у организовању и спровођењу статистичких истраживања.

Четверогодишњим Програмом одређује се: назив истраживања, садржина и вријеме спровођења истраживања, ко је обавезан дати податке и у ком року, обавезе надлежног статистичког органа и организација у спровођењу истраживања и рокови за обраду и дистрибуцију резултата истраживања.

Нацрт четверогодишњег Програма припрема Федерални завод уз претходно прибављено мишљење овлаштених органа и установа Федерације Босне и Херцеговине, наведених у члану 7. овог Закона.

Четверогодишњи Програм доноси Парламент Федерације Босне и Херцеговине, на приједлог Владе Федерације Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Влада Федерације)

Члан 19.

Планом рада детаљно се утврђују статистичке активности за сваку буџетску годину, укључујући пројекције трошкова статистичке активности, као и оперативне трошкове Статистичког савјета.

У Плану рада могу се обухватити и истраживања која нису обухваћена четверогодишњим Програмом.

План рада доноси Влада Федерације на приједлог Федералног Завода, најкасније до краја године за наредну буџетску годину.

Члан 20.

Четверогодишњи Програм и План рада објављују се у “Службеним новинама Федерације БиХ”.

Члан 21.

У року од три мјесеца од истека календарске године директор Федералног завода подноси Влади Федерације годишњи извјештај о извршењу Програма, односно Плана рада за претходну годину.

Члан 29.

У циљу извршавања Програма и Плана рада, Федерални завод има право да прикупља податке из свих постојећих извора.

Извјештајне јединице дужне су дати Федералном заводу и овлашћених органа за послове статистике све тражене податке утврђене Програмом и Планом рада, односно законом.

- **Републички завод за статистику Републике Српске**

Статистичко програмирање и планирање рада Законом о статистици РС је дефинисано са седам чланова:

Члан 6.

Завод утврђује методологију и стандарде за реализацију Програма на нивоу Републике Српске. Овлаштени органи и организације утврђују методологију и стандарде за производњу статистике из своје надлежности, по претходно прибављеној сагласности Завода, за реализацију Програма Републике Српске и сагласност Агенције за статистику БиХ, за реализацију Статистичког програма БиХ.

Методологија и статистички стандарди за реализацију Програма објављују се у „Службеном гласнику Републике Српске“.

Члан 9.

Производња статистике утврђује се Програмом и Планом рада, који обезбијеђује и реализацију Статистичког програма БиХ.

Програм доноси Народна скупштина Републике Српске, на приједлог Владе Републике Српске, сваке године, за период од четири године.

План рада доноси Влада на приједлог Завода, а доноси се за сваку календарску годину.

Нацрт Програма и Плана рада припрема Завод у сарадњи са овлашћеним органима и организацијама, узимајући у обзир потребе и могућност производње статистике.

Члан 10.

Захтјеве за измјене и допуне Програма, заинтересоване извјештајне јединице и корисници статистичких података достављају надлежним органима и организацијама и Заводу најкасније до 31.03. текуће године.

Завод у сарадњи са овлашћеним органима и организацијама, разматра примљене захтјеве и подноси Влади Републике Српске, приједлог за измјене и допуне Програма. Уз приједлоге за измјене и допуне Завод прилаже и приједлог неусвојених захтјева за измјене и допуне, са образложењем.

Члан 11.

Програм садржи: назив активности, циљ, учесталост спровођења, извор података, кратак опис активности, извјештајна јединица, методологија и стандарди који ће се користити, ниво за који се подаци утврђују, рок доставе података за извјештајне јединице и рок за реализацију.

Члан 12.

План рада садржи предложене активности за календарску годину, укључујући и пројекцију трошкова, као и оперативне трошкове Савјета за статистику.

Планом рада могу бити обухваћене и активности које нису у Програму.

Програм и План рада се објављују у „Службеном гласнику Републике Српске“.

Члан 13.

Влада Републике Српске, може на приједлог Завода, донијети одлуку о спровођењу активности које нису дефинисане Планом рада.

Активности великог обима, уређују се посебним законом.

Члан 14.

Завод, у сарадњи са овлашћеним органима и организацијама, у року од три мјесеца од истека календарске године, подноси Влади извјештај о извршењу Плана рада, који се објављује након разматрања.

Извјештај садржи и информације о резултатима статистичке производње, степену реализације и проблемима у реализацији Плана рада.

3. Класификације које се користе у БиХ и ентитетима

3.1. Класификација економских дјелатности

Назив класификације дјелатности која је у употреби

У статистичким институцијама у БиХ у 2012. години су у употреби двије класификације дјелатности:

- Класификација дјелатности БиХ (КД БиХ)
- Класификација дјелатности БиХ 2010 (КД БиХ 2010)

Датум креирања, објављивања и ступања на снагу

- **КД БиХ (2006)**

КД БиХ је прва класификација дјелатности која се у БиХ почела користити као обавезујући стандард за примјену у цијелој земљи и за међународну размјену података. КД БиХ (2006) прописана је Одлуком о класификацији дјелатности Босне и Херцеговине број 2542/06, од 06. 10. 2006, а објављена је у "Службеном гласнику БиХ", број 84/06.

Агенција за статистику БиХ је Одлуку о класификацији донијела на основу члана 6. Закона о класификацији дјелатности у БиХ („Службени гласник БиХ“, број 76/06 од 25. 09.2006.)

КД БиХ (2006) – Ентитетски прописи и прописи Брчко дистрикта БиХ

У Републици Српској, Класификација дјелатности је објављена као саставни дио Закона о класификацији дјелатности и регистру јединица разврставања („Службени гласник Републике Српске“, број 113/04.)

По Закону о класификацији дјелатности у Федерацији БиХ („Службене новине Федерације БиХ“, број 64/07), Одлука о класификацији дјелатности Босне и Херцеговине примјењује се на територији Федерације БиХ.

На основу Закона о Класификацији дјелатности у Брчко дистрикту БиХ („Службени гласник Брчко дистрикта БиХ“, број 8/07) Одлуку о класификацији дјелатности Брчко дистрикта БиХ доноси градоначелник Брчко дистрикта БиХ, на приједлог мјеродавног органа БиХ који обавља послове статистике за потребе Брчко дистрикта БиХ. Одлука о класификацији дјелатности Брчко

дистрикта БиХ („Службени гласник Брчко дистрикта БиХ“, број 15/07) је усклађена са Одлуком о класификацији дјелатности у БиХ коју је донијела Агенција за статистику БиХ.

КД БиХ (2006) биће у примјени паралелно са новом класификацијом дјелатности (КД БиХ 2010) до преласка на обрачун статистичких података према новој класификацији дјелатности у свим статистичким доменима.

- **КД БиХ 2010**

На основу чл. 6. и 9. Закона о класификацији дјелатности у Босни и Херцеговини ("Службени гласник БиХ", бр. 76/06, 100/08 и 32/10), Агенција за статистику БиХ, донијела је Одлуку о класификацији дјелатности БиХ 2010, која је објављена у "Службеном гласнику БиХ" број 47/10 од 08. 06. 2010. године. Одлука се примјењује од 01. јануара 2011. године. Свим раније регистрованим предузећима у Статистичком пословном регистру (СПР) додјељене су и шифре дјелатности из нове КД БиХ 2010. Предузећима основаним након 01. јануара 2011. у СПР се додјељује и претпостављена шифра из старе класификације. Двије шифре дјелатности, стара и нова ће бити оперативне у СПР-у и користиће се за статистичке обраде све док историјски подаци за сва статистичка подручја не буду преведени према КД БиХ 2010. Завршетак активности на имплементацији КД БиХ 2010 у сва статистичка подручја, треба завршити прије почетка 2015.

- **КД БиХ 2010 - Ентитетски прописи и прописи Брчко дистрикта БиХ**

У складу са Законом о класификацији дјелатности и регистру пословних субјеката по дјелатностима у Републици Српској („Службени гласник Републике Српске“, број 74/10) Класификација дјелатности Републике Српске прописује се Уредбом о класификацији дјелатности Републике Српске, коју доноси Влада Републике Српске. Уредбом о Класификацији дјелатности Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“, број 119/10) нова класификација дјелатности се примјењује у Републици Српској од 01.01.2011. године. Нова класификације дјелатности је усклађена са прописима донесеним на нивоу БиХ.

Према Закоу о класификацији дјелатности у Федерацији БиХ („Службене новине Федерације БиХ“, број 64/07) и Законом о измјенама и допунама Закона о класификацији дјелатности у Федерацији БиХ („Службене новине Федерације БиХ“, број 80/11) Одлука о Класификацији дјелатности у Босни и Херцеговини 2010 примјењује се на територији Федерације БиХ.

У складу са Законом о Класификацији дјелатности у Брчко дистрикту БиХ („Службени гласник Брчко дистрикта БиХ“, бр. 8/07 и 59/10) Одлуком о класификацији дјелатности Брчко дистрикта БиХ („Службени гласник Брчко дистрикта БиХ“, број 1/11) нова класификација дјелатности у Брчко дистрикту БиХ се примјењује од 01. 01. 2011. Ова одлука, такођер је усклађена са Одлуком о класификацији дјелатности БиХ 2010.

Упоредивост са EU - NACE

- **КД БиХ**

КД БиХ је израђена на основу “Статистичке класификације економских дјелатности Европске Уније – NACE Rev.1.1 (*Statistical Classification of Economic Activities in the European Community – Revision 1.1*). Методологија за статистичку примјену КД БиХ је усклађена са прописима ЕУ (*Commission Regulation (EC) No 29/2002 of 19/12/2001*). КД БиХ је до нивоа разреда дјелатности (четири цифре) идентична са NACE Rev. 1.1., и има 514 разреда. Како би одразила одређене специфичности економије Босне и Херцеговине КД БиХ је додатно разрађена до нивоа подразреда (шифра дјелатности одређена са 5 цифара). У складу са тим КД БиХ има 625 подразреда дјелатности (176 са разрадом, 449 без разраде).

- **КД БиХ 2010**

Класификација дјелатности БиХ 2010 је израђена на основу Статистичке класификације економских дјелатности у Европској унији NACE Rev. 2 (*Statistical Classification of Economic Activities in the European Community - Revision 2.*). Методологија за статистичку примјену КД БиХ је у потпуности усклађена са прописима ЕУ (*European Parliament and Council Regulation No 1893/2006 of 20/12/2006 establishing the statistical classification of economic activities NACE Revision 2*). КД БиХ 2010 нема додатног рашчлањивања на петој цифри, те је њена структура идентична структури NACE Rev. 2. Обзиром да је NACE Rev. 2 много детаљнија од NACE Rev. 1.1, те да на нивоу разреда има 615 категорија, три БиХ статистичке институције (уз консултацију са осталим релевантним БиХ и ентитетским институцијама) усагласиле су да најнижи ниво КД БиХ 2010 буде ниво разреда, исто као и у NACE Rev.2.

Упоредивост са UN - ISIC

- **КД БиХ**

Из чињенице да је КД БиХ израђена на основу ЕУ NACE Rev.1.1 класификације, која је упоредива са Међународном стандардном индустријском класификацијом свих економских дјелатности Уједињених нација, ISIC Rev.3 (*United Nation's International Standard Industrial Classification of all Economic Activities- ISIC Rev.3*) произилази да је и КД БиХ упоредива са ISIC Rev. 3.

- **КД БиХ 2010**

На исти начин, из усклађености са ЕУ NACE Rev. 2, чије су прва два нивоа (подручја и области) идентични са подручјима и областима нове Међународне стандардне индустријске класификације економских дјелатности Уједињених нација - ISIC Rev. 4 (*United Nation's International Standard Industrial Classification of Economic Activities- ISIC Rev.4*), произилази упоредивост КД БиХ 2010 и са ISIC Rev. 4.

Метод класификовања (разврставања) по дјелатностима

Подаци о приходима и броју запослених пословног субјекта се користе за потребе класификовања у главну и споредне дјелатности.

По завршетку поступка регистрације код надлежног органа (суд, министарство, општина) којим се добија одобрење за обављање одређене/их дјелатности на одређеном територију, на начин и под условима прописаним законом, пословни субјекти подносе пријаву за разврставање по дјелатностима надлежном ентитетском заводу за статистику и Експозитури Агенције у Брчко дистрикту БиХ.

Код једноставних случајева, када пословни субјект обавља само једну економску дјелатност, главна дјелатност пословног субјекта се одређује разредом КД БиХ 2010, који описује ту дјелатност. Ако пословни субјект обавља више дјелатности, разврстава се у одговарајући разред класификације према претежној дјелатности, односно у дјелатност из које остварује највећи дио укупних годишњих прихода или за коју запошљава највећи број радника.

Пословни субјект сам даје приједлог за прво разврставање у одговарајући разред класификације, а уколико, према рјешењу о упису у судски регистар или рјешењу органа који води посебан регистар може обављати више дјелатности, тада даје приједлог главне (претежне) дјелатности.

Јединице регистра се класификују независно једна од друге. Јединице у саставу пословног субјекта требају се класификовати према њиховој властитој дјелатности. Дјелатност јединица у саставу одређује се према врсти производа које јединица производи, односно према врсти услуга које јединица обавља, мада је, у великом броју случајева, она идентична главној дјелатности матичног пословног субјекта.

Промјену дјелатности пословни субјекти могу извршити подношењем захтјева за промјену дјелатности.

Правне основе за класификовање према КД БиХ 2010

Републички завод за статистику Републике Српске врши класификовање (разврставање) пословних субјеката према дјелатностима у складу са: Законом о класификацији дјелатности и Регистру пословних субјеката по дјелатностима у Републици Српској („Службени гласник Републике Српске“, број 74/10), Уредбом о класификацији дјелатности Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“, број 119/10) и Правилником о разврставању пословних субјеката и вођењу регистра пословних субјеката по дјелатностима („Службени гласник Републике Српске“, број 119/10)

Федерални завод за статистику ФБиХ врши класификовање пословних субјеката према дјелатностима у складу са: Законом о класификацији дјелатности у Федерацији БиХ („Службене новине Федерације БиХ“, број 64/07), Законом о измјени и допуни Закона о класификацији дјелатности у Федерацији БиХ („Службене новине Федерације БиХ“, број 80/11) и Правилником о разврставању пословних субјеката према класификацији дјелатности у Федерацији БиХ („Службене новине Федерације БиХ“, број 6/12).

Експозитура Агенције у Брчко дистрикту БиХ разврставање пословних субјеката ради у складу са Законом о класификацији дјелатности у Брчко дистрикту БиХ („Службени гласник Брчко дистрикта БиХ“, број 8/07) и Законом о измјенама Закона о класификацији дјелатности у Брчко дистрикту БиХ („Службени гласник Брчко дистрикта БиХ“, број 59/10).

Постојање временских серија по новој КД БиХ 2010

Постојеће краткорочне статистике се обрађују према класификацији КД БиХ (2006), која је идентична са NACE Rev.1.1. Планирано је да се од 2013. за велики број краткорочних статистичких индикатора обрада врши према новој класификацији КД БиХ 2010, која је идентична са NACE Rev.2. Прерачунавање историјских података ће се извршити уназад до 2005. године, гдје год постоје серије података. За новије статистичке податке серије ће бити прерачунате уназад до прве године редовне производње и публикавања предметне статистике.

Структурне пословне статистике редовно се проводе од 2010. и одмах су базиране на КД БиХ 2010. PRODCOM истраживање за 2010. базирано је на КД БиХ 2010. Буџет ће се извршити уназад до 2005. године.

3.2. Регионална класификација

Назив класификације и ниво класификовања

Не постоји подјела БиХ територија на хијерархијеске регије у складу са захтјевима из EU NUTS класификације просторних јединица за статистику (*Nomenclature des unités territoriales statistiques*).

NUTS регионална класификација дијели сваку националну територију на пет хијерархијских нивоа: три основна нивоа, NUTS 1, NUTS 2 и NUTS 3, те два додатна нивоа локалних административних јединица: LAU1 и LAU2. (*Regulation (EC) No 1059/2003 of the European Parliament and of the Council of 26 May 2003 on the establishment of a common classification of territorial units for statistics -NUTS*).

Међу најважније критерије за успоставу NUTS класификације спада број становника: за NUTS 1 /3 000 000 до 7 000 000/, за NUTS 2 /800 000 до 3 000 000/, за NUTS 3 /150 000 до 800 000/ становника.

Веза са административном класификацијом

Будући да у БиХ не постоји регионална статистичка класификација просторних јединица, административна подјела се користи и у статистичке сврхе.

Босна и Херцеговина је административно подијељена на два ентитета: Федерацију Босне и Херцеговине и Републику Српску. Брчко дистрикт БиХ је засебна јединица у саставу БиХ.

Федерација је подјелена на 10 кантона: 1. Унско-сански кантон; 2. Посавски кантон; 3. Тузлански кантон; 4. Зеничко-добојски кантон; 5. Босанско-подрињски кантон; 6. Средњобосански кантон; 7. Херцеговачко-неретвански кантон; 8. Западно-херцеговачки кантон; 9. Кантон Сарајево и Кантон 10. (Ливањски кантон).

Република Српска је званично административно подијелена само на општине.

Број општина на нивоу БиХ износи 142, од чега је 79 општина у Федерацији Босне и Херцеговине, 62 општине су у Републици Српској и 1 општина у Брчко дистрикту БиХ.

Град Сарајево чине 4 општине, Град Источно Сарајево чини 6 општина.

Упоредивост са EU NUTS

Узимајући у обзир основни критериј, број становника, Босна и Херцеговина може чинити NUTS 1, док би ентитети Федерација БиХ и Република Српска, сваки посебно могли чинити NUTS 2. Брчко дистрикт БиХ не испуњава критерије за NUTS-ове, али би могао бити означен као посебна локална управна јединица.

3.3. Друге класификације

Називи других класификација

- Класификација производа по дјелатностима Босне и Херцеговине 2010 - КППД БиХ 2010
- Номенклатура индустријских производа Босне и Херцеговине - НИП БиХ 2010
- Класификација главних индустријских група по намјени - ГИГ (БиХ)
- Класификација типова грађевинских радова - КВГО БиХ

Предмет других класификација и међународна упоредивост

- **КППД БиХ 2010**

Статистичка класификација производа по дјелатности, чији су производи систематски разврстани према критерију економског поријекла и стриктно се односе на дјелатности из КД БиХ 2010 у којима се претежно производе.

КППД БиХ 2010 се као јединствен стандард примијењује у цијелој Босни и Херцеговини. Објављена је у „Службеном гласнику БиХ“, број 30/2011 од 19.04.2011. године. У статистичком систему БиХ класификација производа по дјелатностима - КППД БиХ 2010 има улогу централне класификације производа.

КППД БиХ 2010 усклађена је са Статистичком класификацијом производа по дјелатностима у Европској економској заједници - CPA 2008 (*Statistical Classification of Product by Activity in the European Economic Community, 2008 version, EC No. 451/2008*), која је као централна класификација у обавезној примјени у државама чланицама ЕУ од јануара 2008. године. CPA 2008 усклађена је са Централном класификацијом производа Уједињених нација – CPC Ver.2 (*Central Product Classification - Version 2*). На основу те чињенице КППД БиХ 2010 је посредно усклађена и са CPC Ver.2.

- **НИП БиХ 2010**

НИП је стандард који се користи за груписање и разврставање индустријских производа, првенствено у статистици индустријске производње, при компилацији краткорочних, годишњих и вишегодишњих статистичких података. НИП се директно ослања на одговарајуће стандарде ЕУ који регулишу ову област, тј. Пропис Савјета ЕЗ о успостављању и обавезном спровођењу статистичких истраживања индустријске производње (*Council Regulation (EEC) no. 3924/91*) и пратећу стандардну листу индустријских производа PRODCOM.

НИП БиХ 2010 је нова номенклатура индустријских производа у БиХ која замјењује номенклатуру индустријских производа НИП 2005. Она је потпуно усаглашена са EU PRODCOM листом из 2010. (*Commission Regulation (EC) No. 163/2010*) из које је у потпуности преузета

структура и детаљна разрада. НИП БиХ 2010 је објављена у „Службеном гласнику БиХ“, број 12/11, од 15. фебруара 2011.

- **ГИГ БиХ**

У обрачуњу индекса индустријске производње за главне индустријске групе према намјени у БиХ се директно користи ЕУ Класификација главних индустријских група (*EU Classification by the main industrial groupings - MIG-s, Commission Regulation No 656/2007*). У 2012. је планирана израда ГИГ БиХ у којој ће алокацију главних индустријских група по намјени бити урађена на основу КД БиХ 2010, а која је директно наслоњена на ЕУ NACE Rev.2.

- **КВГО БиХ**

БиХ Класификација типова грађевинских радова КВГО БиХ је директно преузета ЕУ Класификација грађевинских објеката (*Classification of Types of Construction – CC, Final Version 15. 10. 1997*).

У 2012. планирана је израда нове БиХ КВГО која ће садржавати додатну разраду у односу на ЕУ СС.

4. Статистичке јединице

Листа статистичких јединица релевантних за краткорочне статистике

- Предузеће
- Локална јединица
- Јединица по врсти дјелатности
- Локална јединица по врсти дјелатности

Дефиниције статистичких јединица

Дефиниције статистичких јединица које се користе у краткорочним статистикама сагласне су са дефиницијама из ЕС Уредбе о статистичкој јединици за посматрање и анализу (*Council Regulation No. 696/93. on the statistical units for the observation and analysis of the production system in the Community*). За намјене краткорочних пословних статистика сматра се да је једно предузеће које послује на једној локацији идентично једној локалној јединици. Јединица у саставу се користи у смислу јединице по врсти дјелатности.

Предузеће је најмања комбинација правних јединица која чини организацијску јединицу за производњу производа или услуга. Има одређен степен аутономије при одлучивању, посебно при распоређивању властитих ресурса. Предузеће обавља једну или више дјелатности на једној или више локација.

Јединицу према врсти дјелатности чине дијелови предузећа који доприносе извођењу дјелатности на нивоу једног разреда (четвероцифрена бројчана ознака) КД БиХ 2010. Она одговара једној операционој потподјели предузећа. Систем информација у предузећу морао би за сваку јединицу према врсти дјелатности обезбиједити сљедеће податке: вриједност производње, вриједност међуфазне потрошње, број запослених и остварених часова рада, трошкове радне снаге и бруто инвестиције у фиксни капитал.

Локална јединица је предузеће или дио предузећа (нпр. радионица, фабрика, складиште, канцеларија, рудник) смјештено на географски одређеној локацији. На свакој локацији обавља се нека економска дјелатност у којој је запослено једно или више лица (некада само дио радног времена), и раде за исто предузеће.

Локална јединица према врсти дјелатности је дио предузећа који је смјештен на једној локацији у којој проводи само једну производну дјелатност (ниво разреда дјелатности) уз стално запослено особље.

Употреба статистичких јединица

- При регистрацији: Предузеће, Јединица у саставу
- Извјештајна јединица: Предузеће
- Јединица посматрања: Предузеће, Јединица по врсти дјелатности, Локална јединица или Локална јединица по врсти дјелатности

5. Статистички пословни регистар (СПР)

5.1. Опште информације о СПР

Назив регистра

Статистички пословни регистар (СПР)

Одговорне институције за регистар

Статистички пословни регистар (СПР) води и одржава Агенција за статистику БиХ у сарадњи са Федералним заводом за статистику ФБиХ, Републичким заводом за статистику Републике Српске и Експозитуром Агенције за статистику БиХ у Брчко дистрикту БиХ.

Намјена регистра

Статистички пословни регистар (СПР) је регистар који се води у циљу прикупљања информација, о пословним субјектима у ентитетима и Брчко дистрикту БиХ, тј. о пословној заједници у БиХ у цјелини, које су важне са статистичке тачке гледишта. СПР сакупља и обједињује информације из различитих административних извора и из статистичких истраживања. Стога се СПР може сматрати системом трансформације података из административних извора у податке који одговарају статистичкој намјени. Дизајниран тако да представља мост између административних и статистичких јединица, те да се користи искључиво у статистичке сврхе.

Пословна заједница (популација) се одређује обзиром на статистичке јединице и статистичке класификације. Може се идентификовати четири нивоа популације: идеална циљна популација, намјеравана циљна популација, оквирна популација (популација у СПР) и узорак популације (јединице повучене из СПР).

Разлика између оквирне популације и намјераване циљне популације се јавља због несавршености СПР-а коју је могуће (некада није могуће) кориговати. Узорак популације се састоји од јединица које су изабране из оквирне популације (статистички пословни регистар) и за који је потребно прикупити податке.

СПР је од фундаменталног значаја за компилацију економских/пословних статистика и користи се за различите намјене. Најважније су сљедеће намјене СПР-а:

- За утврђивање и успостављање статистичких јединица – статистичке јединице су често успостављене за статистичке намјене и не одговарају увијек административним јединицама.
- Као инструмент за припрему и координацију статистичких истраживања што укључује: припрему листи са адресама на које се достављају упитници; припрему оквира популације пословне заједнице за коју се могу дизајнирати ефикасне шеме узорка; припрему основе за производњу укупних резултата истраживања на основу анкете да би се добила процјена за оквирну или циљану популацију (гроссинг-уп); избјегавање дуплирања или изостављања у прикупљању информација о јединицама; унапређење подударности између резултата различитих истраживања; унапређење обухвата или откривања грешака; координацију између одјељења која врше истраживања свих дјелатности; контролу статистичког оптерећења коме су изложена мала предузећа (да се води рачуна о питањима која се постављају) и да би се избјегло укључивање истих јединица више пута.

- Као оруђе за мобилизацију административних извора - статистичка истраживања требају избјежавати тражење информација које је предузеће већ доставило другим органима. То је отежано због тога што административне јединице не кореспондирају увијек са статистичким јединицама.
- За компилацију података статистике пословне демографије (оснивање, спајање, припајање, преузимање, гашење, реструктуисање, стопа преживљавања и стопа убрзаног раста и сл.) и повезивање јединица регистра са јединицама из административних база података.

Правна основа за вођење регистра

- **Агенција за статистику БиХ**

СПР се води и одржава на основу Закона о статистици БиХ („Службени гласник БиХ“, бр. 26/04 и 42/04), Закона о класификацији дјелатности БиХ („Службени гласник БиХ“, бр. 76/06, 100/08 и 32/10) и ЕУ уредбе о статистичком пословном регистру (*EC No 177/2008 on Statistical Business Register*) којом се успоставља јединствени оквир пословних регистара за статистичке сврхе.

Експозирура Брчко дистрикт БиХ ради у складу са Законом о класификацији дјелатности у Брчко дистрикту БиХ („Службени гласник Брчко дистрикта БиХ“, број 8/07) и Законом о измјенама Закона о класификацији дјелатности у Брчко дистрикту БиХ („Службени гласник Брчко дистрикта БиХ“, број 59/10).

- **Федерални завод за статистику ФБиХ**

Закон о класификацији дјелатности у Федерацији БиХ („Службене новине Федерације БиХ“, број 64/07), Закон о измјенама и допуни Закона о класификацији дјелатности у Федерацији БиХ („Службене новине Федерације БиХ“, број 80/11) и Правилник о разврставању пословних субјеката према класификацији дјелатности у Федерацији Босне и Херцеговине („Службене новине Федерације БиХ“, број 6/12).

- **Републички завод за статистику Републике Српске**

Закон о класификацији дјелатности и Регистру пословних субјеката по дјелатностима у Републици Српској („Службени гласник Републике Српске“, број 74/10), Уредба о класификацији дјелатности Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“, број 119/10) и Правилник о разврставању пословних субјеката и вођењу регистра субјеката по дјелатностима („Службени гласник Републике Српске“, број 119/10).

Обавеза за регистровање оснивања и гашења субјекта

Регистрација пословних субјеката је регулисана ентитетским законима који су у складу са оквирним Законом о регистрацији пословних субјеката Босне и Херцеговине („Службени гласник БиХ“, број 42/04) који се примијењује на све пословне субјекте основане у БиХ, како од домаћих тако и од страних правних и физичких лица. Обавезе су у ентитетима и Брчко дистрикту БиХ прописане сљедећим законима:

- Закон о регистрацији пословних субјеката у Федерацији Босне и Херцеговине („Службене новине Ф БиХ“, бр. 27/05 и 68/05)
- Закон о регистрацији пословних субјеката у Републици Српској („Службени гласник Републике Српске“, број 42/05)
- Закон о регистрацији пословних субјеката у Брчко дистрикту БиХ („Службени гласник Брчко дистрикта БиХ“, број 15/05).

Гашење пословних субјеката врши се одјављивањем код регистарског органа уз подношење захтјева за брисање из регистра. Дан доношења решења о брисању сматра се даном престанка обављања дјелатности. У пракси постоје пословни субјекти који престану са обављањем

економске дјелатности и који никад не поднесу захтјев за брисање надлежним регистарским органима.

У СПР се активност пословних субјеката углавном прати на основу доставе годишњих финансијских извјештаја, па ако нису поднијети финансијски извјештаји за последње 2 године, за субјекат се сматра да је у смислу статистике неактиван, и стога се не укључује у оквирну популацију за спровођење истраживања.

Датум креирања и главне измјене у СПР

У 2008. години, кроз CARDS Twinning пројекат, успостављен је основни модел СПР-а за БиХ, за оба ентитета и Брчко дистрикт БиХ. Како по завршетку пројекта СПР још није био спреман за употребу у статистичким истраживањима, у 2009. су извшене одређене измјене и то: измјене процедура за унос података из административних извора; побољшање "batch" процедура ради смањења ручног рада на ажурирању података и успостављање везе између апликације за преглед и ажурирање СПР-а и апликације за страну статистичких истраживања, што дозвољава навигацију између једног и другог система.

Прво пуњење података у СПР урађено је из административних регистара са стањем на дан 31.12.2008. Ажурирање за предузећа је извршено са подацима из годишњих финансијских извјештаја за 2007. и 2008.

Од 01.01.2011. у СПР је у примјени нова класификација дјелатности, КД БИХ 2010 (NACE Rev. 2). Примјена КД БиХ 2010 у СПР укључује двоструко шифрирање пословних субјеката, што значи да сви пословни субјекти требају имати двије шифре дјелатности, по старој и новој класификацији. Током 2010. извршено је прешифрирање за предузећа и локалне јединице, без предузетника. Двоструко шифрирање ће се у СПР одржавати све док сва статистичка истраживања не преведу историјске серије података на нову класификацију дјелатности што ће се интензивно одвијати у 2013. години. Планирано је да процес имплементације у статистичка подручја буде завршен најкасније до 2015. године.

Датум прве употребе за пословне статистике

Почетком 2010. за потребе израде оквира и узорка за прво редовно БиХ Структурно пословно истраживање (EU Structural Business Statistics - SBS), са стањем регистра на дан 31.12.2009. године.

Крајем 2010. оквир за краткорочна квартална пилот истраживања (EU STS) у Грађевинарству и Превозу и складиштењу (подручја F и H, КД БИХ - 2010), са стањем регистра на дан 31.12.2010.

Крајем 2011. СБР за потребе краткорочних статистика, као оквир за избор узорка за спровођење редизајнираног истраживања у подручју Трговине (подручје G, КД БИХ - 2010).

Изузеци који се тичу кориштења јединствених шифарника у СПР

Нема изузетака. Према важећим законским прописима у ентитетима се користе различити шифарници и због тога је било неопходно њихово усаглашавање. За потребе СПР урађени су јединствени шифарници. Примјер је јединствени шифарник облика организовања који представља комбинацију шифарника ФЗС-а и РЗ.

5.2. Обухват популације у СПР

Покривене дјелатности

СПР покрива све економске дјелатности у БиХ, а према КД БиХ 2010 и КД БиХ (2006).

Покривено географско подручје

СПР обухвата све пословне субјекте на територији Босне и Херцеговине. То укључује пословне субјекте (правна и физичка лица) чије су дирекције смјештене на резидентној територији државе БиХ, коју сачињавају Федерација БиХ, Република Српска и Брчко дистрикт БиХ и обављају дјелатности на територији БиХ.

Покривене класе по величини субјекта

У СПР су укључени сви пословни субјекти, без обзира на њихову величину и начин организовања.

Друга укључења или искључења

У СПР-у још увијек не постоје јединице из подручје Т, КД БиХ 2010 – „Дјелатности домаћинства као послодавца; дјелатности домаћинства која производе различита добра и обављају различите услуге за властите потребе“. Породична пољопривредна газдинства, која припадају подручју А – Пољопривреда, лов и шумарство нису у пуном обиму у СПР-у, њихова регистрација је углавном на добровољној основи.

Предузетници су укључени, али су најчешће, подаци о њиховој активности/неактивности, врсти економске дјелатности којом се баве, економски показатељи и др. неажурни и непотпуни и стога непоуздани.

Стопа покривености

Нема поузданих показатеља на основу којих би се утврдила стопа покривености пословних субјеката СПР-ом, али се цјени да је она доста висока.

Врста јединица у СПР

Јединице које се налазе у СПР-у су:

- Административне јединице
 - Правна јединица
 - Локална правна јединица
- Статистичке јединице
 - Предузеће
 - Јединица према врсти дјелатности
 - Локална јединица
 - Локална јединица према врсти дјелатности

5.3. Садржај записа у СПР

Ниво класификоване економске активности

Јединице се у СПР разврставају на бази најнижег нивоа из класификације дјелатности. У КД БиХ 2010 (NACE Rev. 2) најнижи ниво класификоване економске активности је ниво разреда (четири цифре). Према КД БиХ 2006 (NACE Rev. 1.1) најнижи ниво класификоване економске активности је ниво подразреда (пет цифара).

Ниво записа географске локације

Општина (и насељено мјесто), кантон, ентитет. Адреса пословног субјекта укључује поштански код.

Метод регистрације по величини субјекта

За класификацију пословних субјеката по величини користе се два критерија: број запослених и годишњи приходи.

Класе по величини према броју запослених:

1. 0-9
2. 10-19
3. 20-49
4. 50 -249
5. 250 и више

Класе по приходима (хиљада КМ)

1. 0 – 99.999
2. 100.000 – 499.999
3. 500.000 – 3.999.999
4. 4.000.000 – 19.999.999
5. 20.000.000 – 99.999.999
6. 100.000.000 и више

У СПР који се води у Агенцији за статистику БиХ располагава су оба наведена податка, али само у напријед преддефинисаним класама у које су субјекти разврстани.

Ентитетски заводи за статистику располагају апсолутним подацима за све јединице регистра.

Регистрација правне форме

Правна форма сваке јединице је уписана у СПР. Овај податак преузима се из административних регистра.

Регистрација страног власништва

Страно власништво је уписано уз комбинацију двије класификације: тип власништва и тип правне јединице

Регистрација јавног власништва

Тип власништва за сваку јединицу је уписан у СПР. Податак се преузима из административних регистра.

Регистрација веза међу субјектима (јединицама)

Статистичке јединице су повезане у СПР. Постоје сљедеће везе:

- Правна јединица и Локална правна јединица
- Предузеће и Правна јединице (за сваку правну јединицу креирано је једно предузеће у СПР)
- Локална јединица и Локална правна јединица
- Предузеће и Локална јединица (разликују се везе између предузећа и главне локалне јединице тј. сједишта предузећа и предузећа и свих осталих локалних јединица).

Листа и дефиниције регистрованих економских варијабли

- Главна дјелатност
- Број запослених
- Годишњи приходи од пословања

Дефиниција Главне дјелатности: Главна дјелатност статистичке јединице је дјелатност која највише доприноси укупној доданој вриједности јединице. У пракси, то је дјелатност из које јединица остварује највећи приход или коју обавља највећи број запослених.

Дефиниција Броја запослених: Просјечан број запослених у години, израчунат на основу 12 стања на крају мјесеца (податак укључује власнике који раде, лица одсутна краћи временски период (нпр. боловање, плаћено одсуство), лица у штрајку, раднике са скраћеним радним временом који се таквим сматрају у складу са законом и који су на платном списку, као и сезонске раднике и приправнике).

Дефиниција Промета: Промет (Turnover) обухвата све фактурисане вриједности током референтног периода, које одговарају вриједности производа и услуга продатих на тржишту трећим лицима. У обрачун промета укључују се сви фактурисани порези (сем ПДВ-а и сличних

одбитних пореза), као и трошкови који се преносе на купца (транспорт, паковање и сл.). Искључују се попусти при продаји, снижења цијена, вриједност враћене робе, као и субвенције добијене од државе, финансијски, ванредни и остали приходи.

Умјесто промета у СБР БиХ се користи податак „Годишњи приходи од пословања“, који је алтернативна мјера и може да одговара оствареном промету.

Усклађеност дефиниција економских карактеристика у СПР са EU SBR Регулацивом

Главна дјелатност - Само за одређен број субјеката могуће је користити препоручену топ-даун методу, због недостатка релевантних статистичких података у СПР.

Број запослених – Податак усклађен са EU SBR захтјевима.

Промет (Turnover) – У СПР се сада користи алтернативна карактеристика „Годишњи приходи од пословања“. Податак „Промет“ ће се користити када буду расположиви подаци из УИО. Подаци о приходима од пословања из годишњих финансијских извјештаја узимају се као задовољавајућа алтернатива.

Податак о „Нето активи“ није обавезна економска варијабла у СПР. Федерални завод за статистику не располаже тим подацима. Стога, СПР не садржи податке о нето активи за све субјекте.

Друге регистроване карактеристике о пословном субјекту у СПР

Друге стратификационе карактеристике су: споредна дјелатност и правни облик организовања. Идентификационе карактеристике су: тринаестоцифрени порески број, статистички број, пун назив, скраћени назив, адреса (улица и број, поштански број, насеље, општина, кантон/регија, ентитет), телефон и e-mail.

Демографске карактеристике су: датум оснивања, датум престанка активности, статус активности и датум задње промјене.

За Правну јединицу (административна јединица) прате се сљедеће карактеристике: тринаестоцифрени порески број; пуни назив и скраћени назив; дјелатност; датум регистрације, датум задње промјене, датум гашења; власништво, поријекло капитала, правна форма; статус активности/неактивности трансакцијских рачуна; ентитет, кантон/регија (у Републици Српској регије не означавају административне јединице, већ подручне јединице РЗС РС ван главног сједишта: Бања Лука, Добој, Бијељина, Требиње, Фоча и Источно Сарајево), општина, насеље, поштански број, назив улице, кућни број, телефон, e-маил; одговорно лице и извор информација за ажурирање СПР. Јединице у Републици Српској имају матични број „Регистра јединица разврставања пословних субјеката и њихових јединица у саставу“. Јединице у Ф БиХ у СПР имају податке „тип предузетника“ и „занимање предузетника“.

За Предузеће (статистичка јединица СПР) прате се сљедеће карактеристике: идентификациони статистички број (дванаестоцифрени број - прва цифра означава ентитет, слиједи редни број и посљедња цифра је контролни број по модулу 11); тринаестоцифрени порески број; статус активности (активан, неактиван, мирујући, оснивање-непознат статус и неактиван због сукцесије); пуни назив и скраћени назив; главна дјелатност и споредне дјелатности (до три различите споредне дјелатности); датум оснивања, датум задње промјене, датум престанка активности; ентитет, кантон/регија, општина, насеље, поштански број, назив улице, кућни број, телефон, fax и e-mail; извор информација за ажурирање и начин вршења исправки (аутоматски или ручно).

5.4. Ажурирање СПР

Главни извори информација за ажурирање

Ажурирање СПР-а се врши у ентитетским заводима за статистику и Експозитури Брчко дистрикта БиХ из више извора.

Извори података се могу подијелити у двије групе:

- Административни извори (административне евиденције о пословним субјектима у различитим институцијама)
- Статистички извори (информације прикупљене кроз различита статистичка истраживања)

Подаци се редовно ажурирају из административних извора, а коригују се информацијама прикупљеним кроз статистичка истраживања и додатне изворе.

Извори Агенције за статистику БиХ и експозитуре Брчко дистрикта БиХ

Регистар трансакцијских рачуна Централне банке БиХ користи се за: преузети подаци о статусу активности/неактивности трансакцијских рачуна по пословним субјектима користе се за провјеру и ажурирање активности пословне јединице.

Јединствени регистар пословних субјеката и њихових дијелова у Брчко дистрикту БиХ (води га и ажурира Порезна управа Брчко дистрикта БиХ и Експозитура Агенције Брчко дистрикт БиХ) користи се: квартално се преузимају сви новоосновани субјекти и статусне промјене које су се догодиле на постојећим пословним субјектима.

Порезна управа Брчко дистрикта БиХ /статистички анекс: подацима из годишњих финансијских извјештаја, једном годишње ажурирају се економске варијабле о броју запослених и приходи од пословања.

Напомена: Управа за индиректно опорезивање – UIO (институција на нивоу БиХ), која представља значајан извор информација за ажурирање података о промету, још није дозволила приступ бази података.

Извори Федералног завода за статистику ФБиХ

Регистар пословних субјеката (који укључује Регистар правних лица и њихових дијелова и Регистар физичких лица – обртника и њихових дијелова), који се води и ажурира у сарадњи Порезне управе ФБиХ и Федералног завода за статистику ФБиХ, користи се за: квартално се преузимају сви новоосновани субјекти и статусне промјене које су се догодиле на постојећим пословним субјектима.

Финансијско-информатичка агенција (FIA)/статистички анекс: подацима из годишњих финансијских извјештаја, једном годишње ажурирају се економске варијабле о броју запослених и приходи од пословања.

Извори Републичког завода за статистику РС

Регистар јединица разврставања пословних субјеката и њихових јединица у саставу (у Републичком Заводу за статистику Републике Српске) користи се за: квартално се преузимају сви новоосновани субјекти и статусне промјене које су се догодиле на постојећим пословним субјектима.

Агенција за посредничке, информатичке и финансијске услуге (APIF): подацима из годишњих финансијских извјештаја, једном годишње ажурирају се економске варијабле о броју запослених и приходи од пословања. До сада су за РС само једном од APIF-а преузети подаци о предузетницима (2009).

Фреквенција ажурирања од стране СБР тима

Статистички заводи у ентитетима и Експозитура Брчко дистрикта БиХ у електронској форми квартално добијају податке из административних регистара. На основу ових података, новоосновани пословни субјекти се аутоматски укључују у статистички пословни регистар, а на исти се начин преузимају и промјене у идентификационим и демографским карактеристикама. Ажурирање економских варијабли се тренутно обавља једном годишње и то на основу

годишњих финансијских извјештаја добивених како је напријед наведено. Ажурирање података који долазе из административних извора се проводи аутоматски.

Ажурирање података СПР-а подацима који долазе из истраживања обавља се ручно. За сада је ажурирање омогућено само запосленим у Одсјеку за статистички пословни регистар у ентитетским статистичким институцијама и Експозитури Брчко дистрикт БиХ. Након добијених сазнања из статистичког истраживања, информације се провјеравају користећи додатне изворе података (остала статистичка истраживања, подаци Централна банка БиХ, информације са интернет страница и службених гласила) и тек тада се ради ручно ажурирање података појединих пословних субјекта.

Фреквенција ажурирања улазних података у административним изворима

У административним регистрима ентитета и Брчко дистрикта БиХ подаци о новооснованим јединицама, као и о промјенама на већ постојећим јединицама ажурирају се дневно.

Централна банка БиХ од свих банака на подручју државе дневно преузима податке о промјенама насталим на трансакцијским рачунима.

Размјена података СПР између статистичких институција

Размјена информација о индивидуалним јединицама регистра (уз напријед наведена ограничења) између свих статистичких институција се обавља квартално (15.01, 30.04, 31.07, 31.10). Ажуриране регистре ентитетске статистичке институције и Експозитура Брчко дистрикт БиХ достављају Агенцији за статистику БиХ која, након обједињавања података, цјеловит ажурирани СПР просљеђује ентитетским статистичким институцијама и експозитури Брчко дистрикт БиХ. Ово значи да све статистичке институције имају исти садржај података између двије сукцесивне размјене података.

5.5. Дисеминација података СПР

Публиковање података из СПР

У 2011. години, на годишњем нивоу, публиковано је једно саопштење. У 2012. планиране су двије различите врсте годишњих саопштења из СПР-а.

Назив и врста публикација (посебно и стандардно табелирање)

- „Статистички пословни регистар, стање 30. 06. 2011.“, (број предузећа према економским дјелатностима, класама запослених и класама прихода). У августу 2012. године биће публиковано саопштење СПР, са стањем 30. 06. 2012.
- У септембру 2012. биће објављено и друго саопштења под називом „Основни подаци о предузећима у Статистичком пословном регистру“, (број предузећа, број запослених, приходи).

Након сваке размјене података између статистичких институција раде се сљедеће стандардне табеле:

- Извјештаји о контролама података
- Детаљне стандардне табеле за употребу у Одсјеку за СПР
- Основне стандардне табеле за кориснике унутар статистике

Извјештаји о контролама података раде се због праћења логичке повезаности података. Налази контрола се достављају ентитетским институцијама и Експозитури Брчко дистрикт БиХ на даљу провјеру и ажурирање.

Детаљније стандардне табеле за употребу у Одсјеку за СПР раде се редовно након размјене података, а користе се за потребе контроле и анализе података.

Одређене основне табеле за кориснике унутар статистике, СПР тим у Агенцији за статистику БиХ, ради без консултација са корисницима. Табеле садрже основне податке урађене на основу ранијих упита корисника. Те табеле су у фази развоја, још нису представљене статистичким корисницима, да би се утврдило њихово задовољство садржајем, формом и фреквенцијом.

Повремено се врши посебно сортирање и табелирање за кориснике ван статистике, а на основу поднијетих и одобрених захтјева.

Одмак од краја референтног периода за који се подаци публикују

- За саопштење „Статистички пословни регистар“ 2 мјесеца.
- За саопштење „Основни подаци о предузећима у СПР“ 9 мјесеци.

5.6. Планиране промјена на СБР (обухват, садржај, ажурирање, дисеминација и др.)

- Побољшање квалитета података СПР за предузећа и предузетнике
- Поједностављење приступа другим административним изворима и њихова анализа
- Рад на успостављању „група предузећа“
- Извођење података о демографским догађајима пословних субјеката (Пословна демографија)
- Публиковање података о демографским догађајима

6. Представљање краткорочних пословних статистика и индикатора

6.1. Опис података

Краткорочне пословне статистике (KPS у БиХ), Short Term Statistics (STS у ЕУ) треба да дају велики број информација о широком спектру економских дјелатности према класификацији економских дјелатности КД БиХ 2010 (EU NACE Rev.2). Информације о индексима индустријских увозних цијена требају се презентовати према класификацији производа по дјелатностима – КППД БиХ 2010 (EU CPA 2008).

Сви подаци из краткорочних пословних статистика треба да се искажу у облику индексних бројева. Такођер, за сваки краткорочни индикатор требају бити доступни и подаци исказани у облику постотне промјене.

Индексни подаци се приказују у сљедећим облицима:

- Неприлагођени (брutto)
- Прилагођени за радне дане (за сљедеће индексе: производња, промет у трговини и остале услуге, остварени часови рада)
- Сезонски прилагођени
- Тренд-циклус

Подаци требају бити доступни у мјесечној или кварталној или годишњој периодици, а у зависности од постављених захтјева за поједина статистичка подручја. Краткорочне пословне статистике обухваћају показатеље наведене у наставку, разврстане у четири различита статистичка подручја.

Показатељи за индустрију

- Производња
- Промет: Укупно, Домаће тржиште и Страно тржиште (подјелено на промет у земљама еврозоне и промет у свим другим земљама)

- Нове наруџбе: Укупно, Домаће тржиште и Страно тржиште (подјeљено на промет у земљама еврозоне и промет у свим другим земљама) - од 2013. овај показатељ је предложен као негативан приоритет и ако се приједог прихвати државе ће га компилирати на добровољној основи.
- Произвођачке цијене (цијене outputa): Укупно, Домаће тржиште и Страно тржиште (подјeљено на промет у земљама еврозоне и промет у свим другим земљама)
- Увозне цијене: Укупно, Тржишта еврозоне, Тржишта која нису у еврозони
- Подаци о радној снази: Број запослених лица, Остварени часови рада, Бруто плате и накнаде

Показатељи за грађевинарство

- Производња: Укупна производња подручја грађевинарство, Високоградња, Нискоградња
- Нове наруџбе: Укупно подручје грађевинарства, Високоградња, Нискоградња - од 2006. овај показатељ је негативан приоритет и државе га компилирају на добровољној основи.
- Подаци о радној снази: Број запослених лица, Остварени часови рада, Бруто плате и накнаде
- Трошкови изградње: Грађевински трошкови, Материјални трошкови, Трошкови рада
- Показатељи о грађевинским дозволама: Број станова, Квадратни метри корисне подне површине

Показатељи за трговину на велико и трговину на мало

- Обим продаје (дефлационирани промет)
- Промет (исказан у вриједности)
- Подаци о радној снази: Број запослених лица, Остварени часови рада, Бруто плате и накнаде

Показатељи за остале услуге

- Промет (исказан у вриједности)
- Подаци о радној снази: Број запослених лица, Одрађени часови рада, Бруто плате и накнаде
- Произвођачке цијене (цијене outputa)

Листа главних европских показатеља (Principal European Economic Indicators - PEEIs)

Међу напријед побројаним краткорочним показатељима су и најважнији показатељи који се називају „Главни европски економски показатељи“ (Principal European Economic Indicators - PEEIs) и који су од стране кључних корисника краткорочних пословних статистика идентификовани као показатељи од примарне важности за спровођење економске и монетарне политике.

Девет је PEEIs индикатора који се односе на краткорочне пословне статистике (EU STS):

- Производња у индустрији
- Нове наруџбе у индустрији (предложено као негативан приоритет од 2013.)
- Произвођачке цијене у индустрији (цијене outputa)
- Увозне цијене у индустрији
- Производња у грађевинарству
- Показатељи о грађевинским дозволама
- Обим продаје (дефлационирани промет) у трговини на мало
- Промет (исказан у вриједности) за остале услуге
- Произвођачке цијене (цијене output) за услуге

Резултати за ове показатеље редовно се презентују на Еуростат веб страници под „евро-индикатори“.

6.2. Класификацијски систем који се користи

КД БиХ 2010 класификација (EU NACE Rev.2) користиће се за све краткорочне показатеље најкасније до почетка 2015. Обзиром да информације о Индустијским увозним цијенама требају бити доступне по класификацији производа по дјелатности, за њихову обраду ће се користити КППД БиХ 2010 (EU ЦПА 2008). Подјела показатеља грађевинарства на изградњу објеката и нискоградњу базира се на класификацији врста грађевинских објеката КВГО БиХ (EU CC). Планирано је да до краја 2012. године, буде расположива нова КВГО БиХ 2012, која ће садржавати додатну разраду за потребе статистичких обрачуна у БиХ. За обраду индекса индустријске производње по главним индустријским групама користи се класификација главних индустријских група према претежној економској намјени – ГИГ (EU MIG „Main Industrial Groups“). Планирано је да до краја 2012. године, буде расположива БиХ верзија, ГИГ БиХ 2012, која ће по садржају бити идентична са важећом EU MIG, тј. главне групе ће бити алоциране према КД БиХ 2010 (NACE Rev.2).

6.3. Обухват краткорочних статистика по подручјима дјелатности

Индустрија

Краткорочни индикатори у индустрији обухваћају економске дјелатности наведене у подручјима **В** до **Е**, КД БиХ 2010 (В- Вађење руда и камена, С-Прерађивачка индустрија, D-Производња и снабдјевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација, Е-Снабдијевање водом; уклањање отпадних вода, управљање отпадом и дјелатности санације околиша). Показатељи цијена увоза обухваћају производе наведене у подручју **В, С и D** КППД БиХ 2010 (EU CPA 2008).

Грађевинарство

Краткорочни индикатори у грађевинарству обухваћају економске активности наведене у подручју **Ф**, КД БиХ 2010 (F- Грађевинарство). Подјела на Изградњу објеката и Нискоградњу, која се користи за одређене показатеље, базира се на КВГО БиХ класификацији врста грађевинских објеката (EU CC).

Трговина на велико и трговина на мало

Краткорочни индикатори у трговини обухваћају економске активности наведене у подручју **Г** КД БиХ 2010 (Трговина на велико и мало, поправка моторних возила и мотоцикала). За детаљнију подјелу података о промету користи се КППД БиХ 2010 (EU CPA 2008).

Остале услуге

Краткорочни индикатори у овом сектору дјелатности обухваћају економске активности наведене у подручјима **Н, I, J, M и N** КД БиХ 2010 (Н-Превоз и складиштење, I-Дјелатности пружања смјештаја те припреме и услуживања хране, J-Информације и комуникације, M-Стручне, научне и техничке дјелатности, N-Административне и помоћне услужне дјелатности).

6.4. Статистички концепт и дефиниције

Производња

Циљ индекса производње је мјерење промјена у обиму производње у што краћим и правилним интервалима (мјесечно или квартално). Он даје мјеру обима тренда у доданој вриједности током одређеног референтног периода. Индекс производње је теоретска мјера која се мора апроксимирати практичним мјерама. Додана вриједност у базним цијенама може

се израчунати из промета (без ПДВ-а и других сличних одбитних пореза који су директно повезани с прометом), плус капитализована производња, плус други оперативни приходи, плус или минус промјене на залихама и минус купљена добра и услуге, умањене за порезе на производе који су повезани са прометом (али се не могу одбити), плус примљене субвенције на производе.

Промет

Циљ индекса промета је да покаже развој тржишта роба и услуга. Промет обухваћа укупне износе фактурисане од стране јединице посматрања током референтног периода, што одговара тржишним продајама роба или услуга испоручених трећим странама. Промет укључује и све остале трошкове (превоз, паковање, итд.) који се преносе на купца, чак и ако су ове накнаде наведене засебно на рачуну. Промет искључује ПДВ и друге сличне одбитне порезе који су директно повезани са прометом, као и све царине и порезе на робу или услуге који се фактуришу по јединици. Израчунавање индекса за домаћи и страни промет захтијева да се промет подијели према првом одредишту производа, што се базира на промјени власништва. Дестинација је одређена сједиштем треће стране која купује добра и услуге. Страни промет се додатно дијели на промет остварен у земљама у еврозоне и сав други страни промет.

Обим продаје

Обим продаје представља вриједност промета у сталним цијенама и као такав представља индекс обима (количине). Он се рачуна као промет у текућим цијенама и дефлационира дефлатором продаје.

Примљене нове наруџбе

Циљ индекса примљених нових наруџби је да се прикаже развој потражње за производима и услугама као значајног показатеља за будућу производњу. Такођер је погодан да прикаже да ли потражња потиче са домаћег или страног тржишта. Наружба се дефинише као вриједност уговора који повезује произвођача и треће лице у односу на снабдијевање од стране произвођача роба и услуга. Наружба се прихваћа ако према произвођачевој процјени, постоји довољно доказа за валидност уговора. Нове наруџбе се односе на робе и услуге које се пружају од стране јединице посматрања, укључујући и оне који потичу од коопераната. Наружбе из претходних периода који су отказане у извјештајном периоду не треба одузети од нових примљених наруџби нити се индекси у претходним периодима ревидирају због отказивања наруџби. Индекси домаћих и страних примљених нових наруџби захтијевају да примљене нове наруџбе требају бити подијељене према поријеклу на основу промјене власништва. Поријекло се одређује према сједишту треће стране која је извршила наруџбу. Стране нове наруџбе се даље дијеле на наруџбе примљене од земаља из еврозоне и на све друге стране нове наруџбе.

Произвођачке цијене (цијене outputa)

Произвођачке цијене су познате и као цијене outputa. Мада се у STS регулативама користи појам "цијене outputa", у пракси се највише користи термин "произвођачке цијене". Циљ индекса цијена outputa је да мјере мјесечни развој трансакцијских цијена економских активности. Индекси цијена outputa за домаће тржиште за економске активности мјери просјечни развој цијена свих роба и сродних услуга које произлазе из те дјелатности и продаје на домаћем тржишту. Индекси цијена outputa за страног тржиште показује просјечни развој цијена (изражено у домаћој валути) свих произведених добара и повезаних услуга које произлазе из те дјелатности и продаје ван домаћег тржишта. У комбинацији, ова два индекса показују просјечан развој цијена свих роба и сродних услуга које произлазе из активности. Битно је да се све карактеристике производа које одређују цијене узму у обзир, укључујући и количине продатих јединица, обезбијеђени превоз, попусте, услове испоруке услуга, услове гаранција и одредиште. Индекси домаћих и страних цијена захтијевају да буду компилирани

одвојени индекси цијена outputa према одредишту производа. Одредиште је одређено сједиштем треће стране која је наручила или купила производ. Цијене outputa за страном тржиште додатно су подијељене на цијене outputa за производе испоручене земљама еврозоне и све цијене других outputa.

Увозне цијене

Циљ индекса увозних цијена је мјесечно мјерење развоја цијена трансакција увезене робе набављене из иностранства од стране домаћих резидената. Све повезане услуге су искључене из обухвата. Битно је да се све карактеристике производа које одређују цијене узму у обзир, укључујући и количине продатих јединица, обезбијеђени превоз, попусте, услове испоруке услуга, услове гаранција, поријекло и одредиште. Страна тржишта се дефинишу као треће стране, које нису резиденти на истом националном подручју као јединице посматрања. Индекси увозних цијена захтијевају посебан обрачун према земљама пошиљке производа. Земља пошиљке се одређује на досљедан начин са царинским процедурама. Увозне цијене су подијељене на увозе из земаља еврозоне и увозе из других земаља.

Број запослених лица

Циљ индекса броја запослених лица је да се покаже развој запошљавања. Број запослених лица дефинисан је као укупан број лица која раде у посматраној јединици (укључујући власнике који раде у јединици, партнере који редовно раде у јединици и неплаћене чланове породице), као и лица која раде ван јединице којој припадају, а плаћају се у њој (нпр. трговачки представници, особље отпреме, тимови за поправак и одржавање).

Број остварених часова рада

Циљ индекса броја остварених часова рада је да се покаже развој обима извршеног посла кроз остварене часове рада. Укупан број остварених часова рада представља агрегирани број часова који је стварно одрађен у сврху производње outputa посматране јединице током референтног периода.

Плате и накнаде

Циљ индекса плата и накнада је да приближно прикаже развој рачуна наплаћених плата и накнада. Бруто плате и накнаде дефинисане су као укупна накнада у новцу или у натури исплаћена свим лицима на платној листи (укључујући раднике код куће), у замјену за рад извршен у току обрачунског периода, без обзира да ли се плаћа на основу радног времена, outputa или рада по комаду и да ли се плаћа редовно.

Трошкови грађења

Циљ индекса трошкова грађења је да покаже развој трошкова насталих код извођача за обављање послова у процесу грађења. Компоненте индекса трошкова грађења (материјални трошкови и трошкови рада) приказују развој цијена производних фактора који се користе у грађевинској индустрији. Индекси цијена outputa за грађевинарство могу се користити као апроксимација за варијаблу трошкови грађења. Индекс материјалних трошкова у правилу се израчунава кориштењем цијена материјала. Цијене материјала треба базирати на стварним цијенама, а не на листи цијена. Цијене се требају базирати на узорку производа и добављача. Цијене се вреднују искључујући ПДВ. Индекси трошкова рада требају покрити плате и накнаде те социјалне накнаде свих запослених.

Грађевинске дозволе: Број станова, Квадратни метри корисне подне површине

Циљ индекса броја стамбених грађевинских дозвола је да покаже будући развој грађевинске дјелатности у смислу броја стамбених јединица, док је циљ индекса корисне подне грађевинске површине да покаже даљи развој грађевинске дјелатности у смислу обима радова. Грађевинска дозвола је одобрење за почетак рада на пројекту градње. Као таква,

дозвола је завршна фаза планирања и одобрења изградње од стране овлаштених органа јавне власти, прије почетка рада.

6.5. Статистичке јединице посматрања у краткорочним статистикама

ЕУ прописи за краткорочне статистике (STS) захтијевају употребу сљедећих јединица посматрања:

- Јединица по врсти дјелатности - JVD (EU KAU – „Kind of Activity Unit“) за показатеље у индустрији и грађевинарству
- Предузеће за показатеље у трговини на мало и велико и за све остале услужне дјелатности.

У пракси, неке државе чланице прикупљају информације за предузећа, а не за JVD (KAU).

БиХ, у складу са критеријима који се користе за мале земље, може да прикупља податке и за индустрију и грађевинарство од предузећа, а не од јединица по врсти дјелатности (JVD).

6.6. Статистичка популација у краткорочним статистикама по економским подручјима

Статистичка популација обухваћа јединице посматрања (JVD или предузећа) које обављају економску дјелатност у подручјима, областима, гранама и разредима КД БиХ 2010 или КППД БиХ 2010 (NACE Rev.2 или CPA 2008) наведеним у наставку према економским дјелатностима.

Индустрија

- Производња: подручја В, С и D - КД БиХ 2010 (D353 није укључено)
- Промет: подручја В и С - КД БиХ 2010
- Нове наруџбе у индустрији: све области из прерађивачке индустрије које раде по наруџбама (C13, C14, C17, C20, C21, C24 до C30)
- Произвођачке цијене (цијене outputa): подручја В до Е - КД БиХ 2010 - (В 07.21, С 24.46, С 25.4, С 30.1, С 30.3, С 30.4, Е 37, Е 38 и Е 39 нису укључени)
- Увозне цијене: подручја В, С, D - КППД БиХ 2010 - (В 07.21, В 09, С 18, С 24.46, С 25.4, С 30.1, С 30.3, С 30.4, С 33 нису укључени)
- Подаци о радној снази: Подручја В до Е - КД БиХ 2010 - (Е 37, Е 38 и Е 39 нису укључени)

Грађевинарство

- Производња: подручје F - КД БиХ 2010
- Нове наруџбе у грађевинарству: подручје F - КД БиХ 2010
- Подаци о радној снази: подручје F - КД БиХ 2010
- Трошкови грађења (грађевински трошкови, материјални трошкови и трошкови рада): КВГО БиХ 11 - искључујући КВГО БиХ 113 (Нове стамбене зграде искључујући оне за колективно становање)
- Показатељи о грађевинским дозволама:
 - о Број станова: КВГО БиХ област 11 - искључујући КВГО БиХ грану 113 (Нове стамбене зграде искључујући оне за колективно становање)
 - о Квадратни метри корисне подне површине: КВГО БиХ сектор 1 (зграде)

Трговина на велико и трговина на мало

- Обим продаје (дефлационирани промет): подручје G - КД БиХ 2010 (G45, G46, G47)
- Промет (исказан у вриједности): подручје G - КД БиХ 2010 (G45, G46, G47)
- Подаци о радној снази: подручје G - КД БиХ 2010 (G45, G46, G47 без G47.3)

Остале услуге

- Промет (исказан у вриједности): подручја Н, I, J, М, N - КД БиХ 2010
- Подаци о радној снази: подручја Н, I, J, М, N - КД БиХ 2010
- Произвођачке цијене (цијене outputa): подручја Н, J, М, N - КД БиХ 2010

6.7 Референтно подручје за краткорочне пословне статистике

Босна и Херцеговина укључујући Федерацију БиХ, Републику Српску и Брчко дистрикт БиХ.

6.8 Временски обухват

Временски период покривености података за ниво БиХ и ентитета варираће од серије до серије. Типично, краткорочне серије података за нове индикаторе који се у овом периоду развијају покриваће раздобље од 2012. године (када је и овај методолошки оквир утврђен). Хисторијске серије за ограничен број индекса за ниво БиХ и ентитета доступне су унутраг до 2005. године, и за њих ће бити урађен „backcasing“ и „rebasing“ према стандардима коју су сада актуелни. Неке серије, одређених података, за ниво ентитета, Федерације БиХ и Републике Српске, су дуже и досежу унутраг до 1995. У принципу историјска серија почиње да тече од године увођења истраживања у редовну производњу (тј. када почиње редовна производња и објављивање индикатора).

6.9 Базни период

- 2005. година = 100
- 2010. година = 100

7. Јединице мјере за исказивање података

- Индекси
- Стопе промјене у постотцима (%)
- Апсолутни подаци, само за одређен број показатеља

8. Референтни период за показатеље по економским дјелатностима

Индустрија

- Производња: мјесец
- Промет: мјесец
- Нове наруџбе: мјесец
- Произвођачке цијене (цијене outputa): мјесец
- Увозне цијене: мјесец
- Подаци о радној снази: квартал (могу се обезбиједити и мјесечни подаци, ако је то прикладније)

Грађевинарство

- Производња: квартал (према EU STS - мјесец за земље чија додана вриједност у подручју грађевинарства у базној години представља најмање 2% од укупне EU, квартал за све друге)
- Нове наруџбе: квартал (овај показатељ није законска обавеза, компилација се врши на добровољној основи од 2006. године)
- Подаци о радној снази: квартал
- Трошкови у грађевинарству (улазне цијене): квартал
- Показатељи о грађевинским дозволама: квартал

За потребе израчунавања трошкова у грађевинарству треба се проводити и Годишње истраживање о трошковима грађевинског материјала. Обрађени подаци истраживања користиће се и за израчунавање пондера по појединим групама материјала, који су неопходни за компилирање индекса.

За потребе израчунавања показатеља о грађевинским дозволама треба се проводити и Годишње истраживање о употребним дозволама и Годишње истраживање о порушеним зградама и становима. Обрађени подаци истраживања користиће се за потребе билансирања стамбеног фонда.

Трговина на мало и трговина на велико

- Обим продаје (дефлационирани промет): мјесец за трговину на мало
- Промет (исказан у вриједности): мјесец за трговину на мало, квартал за осталу трговину
- Подаци о радној снази: квартал

Остале услуге

- Промет (исказан у вриједности): квартал
- Подаци о радној снази: квартал
- Произвођачке цијене (цијене outputa): квартал

9. Мандат Еуростат-а у подручју краткорочних пословних статистика

9.1. Правни акти и други споразуми

Правна основа за краткорочне показатеље (STS) је Уредба Савјета број 1165/98 од 19. маја 1998. о краткорочним пословним статистикама измијењена и допуњена Уредбом број 1158/2005 од 06. јула 2005. о краткорочним пословним статистикама и Уредбом (ЕЦ) бр. 1893/2006 од 20. децембра 2006. године, којом се успоставља статистичка класификацију економских дјелатности NACE Rev. 2. Пречишћени текст STS регулатива и преглед свих других релевантних прописа може се наћи под „Short-term statistics Regulation - Consolidated version“.

„The legal basis for the STS indicators is the Council Regulation No 1165/98 of 19 May 1998 concerning short-term statistics, amended by the Regulation No 1158/2005 of 6 July 2005 concerning short-term statistics and by the Regulation (EC) No 1893/2006 of 20 December 2006 establishing the statistical classification of economic activities NACE Revision 2, herein referred as STS-R. A consolidated version of the STS-R and an overview of all other regulations can be found at Short-term statistics Regulation - Consolidated version.“

Дефиниције варијабли за краткорочне статистике утврђене су у Уредби Комисије број 1503/2006 од 28. септембра 2006. године, којом се имплементира и допуњава Уредбом Савјета број 1165/98 од 19. маја 1998. године о краткорочним статистикама у вези дефиницијама варијабли.

„The definitions of short-term statistics variables are laid down in Commission Regulation No1503/2006 of 28 September 2006 implementing and amending Council Regulation No 1165/98 of 19 May 1998 concerning short-term statistics as regards the definition of variables.“

Уредба Комисије 657/2007 о европским шемама узорка, допуњена Уредбом број 1178/2008., смањује обим доставе података за неке земље и одређене варијабле (увозне цијене, излазне цијене и нове наруџбе).

„The Commission Regulation 657/2007 on European Sample Schemes, amended by the Commission Regulation 1178/2008, reduces the scope of data delivery for some countries and variables (import prices, output prices and new orders).“

Класификација главних индустријских група (MIG) дефинисана је у Уредби Комисије бр. 656/2007.

„The classification by the main industrial groupings (MIG-s) is defined by the Commission Regulation No 656/2007“.

Попис свих доступних правних аката релевантних за краткорочне пословне статистике

Специфичне STS-Регулативе (краткорочне пословне статистике)

- Council Regulation [1165/98](#) introducing short-term statistics at European level
- Commission Regulation [588/2001](#) on costs on construction
- Regulation (EC) of the European Parliament and of the Council [1158/2005](#) amending Regulation 1165/98 introducing the European sample schemes, industrial import prices, output prices for services and other changes
- Commission Regulation [1503/2006](#) defining variables and frequency of data compilation, repealing new orders received for building construction and new orders received for civil engineering
- Commission Regulation [656/2007](#) on the definition of main industrial groupings (MIGS) in NACE Rev. 2
- Commission Regulation [657/2007](#) implementing rules for the use of European sample schemes in STS
- Commission Regulation [472/2008](#) introducing the new base year 2005 and the statistical classification of economic activities, NACE Rev. 2, into short-term statistics
- Commission Regulation [1178/2008](#) introducing further adaptations for European sample schemes in relation to the new economic classification
- Commission Regulation [329/2009](#) introducing hours worked and gross wages and salaries for retail trade and services as new short-term statistics indicators

Други правни акти релевантни за STS (краткорочне пословне статистике)

- Регулацион (EC) [1893/2006](#) of the European Parliament and of the Council establishing the statistical classification of economic activities NACE Revision 2
- Council Regulation [696/1993](#) on the statistical units for the observation and analysis of the production system in the Community

9.2. Размјена података

Еуростат чини доступним све податке који не спадају у повјерљиве податке на својој web страници дисеминације. Одабрани подаци у посебним облицима преносе се свакодневно ECB (Европска централна банка) и мјесечно OECD (Организација за економску сарадњу и развој). „Eurostat makes available all the non-confidential data on its dissemination website. Selected data in special formats are transmitted daily to the ECB (European Central Bank) and monthly to the OECD (Organisation for Economic Cooperation and Development).“

10. Повјерљивост података стандарди који се користе за производњу европске статистике

10.1. Повјерљивост – политика

Уредбом (EC) бр. 223/2009 о европским статистикама, од 11. марта 2009. године, прописана је потреба да се успоставе заједничка начела и смјернице које обезбијеђују повјерљивост података који се користе за производњу европске статистике и приступ оним повјерљивим подацима уз поштовање техничког развоја и захтјева корисника у демократском друштву.

10.2. Повјерљивост - третман података

У неким случајевима, државе преносе податке Еуростат-у са захтјевом да не објави те податке. Еуростат има право објавити достављене податке, ако се у складу са Уредбом не сматра да су повјерљиве природе. Земље су дужне обезбиједити довољан ниво репрезентативности података.

Треба разликовати неколико случајева:

Повјерљивост – ако су подаци доиста повјерљиве природе у складу са наведеним прописом, морају бити означени тајном, и они неће бити објављени од стране Еуростат-а.

Ембарго – да се омогући Еуростату израда саопштења за јавност, понекад се подаци требају послати унапријед Еуростату. Док се сматра да су под ембаргом подаци неће бити објављени од стране Еуростат-а док ембарго не истекне.

Подаци не морају бити објављени од Еуростат-а на захтјев државе – релативно ријетко, али постоје случајеви да су подаци добре квалитете, али због неких разлога, земља не жели да ти подаци буду објављени. У том случају национална статистичка институција треба да се обрати Еуростат-у и изрази свој захтјев да Еуростат не објављује те податке.

Питања квалитета:

(а) лош квалитет података - Ако се Еуростат-у достављају национални подаци упитног квалитета како би се удовољило захтјевима STS Уредбе и ти подаци се означе као повјерљиви, Еуростат ће одбити примање.

(б) подаци су довољно добри за израду европских агрегата, али нису поуздани на националном нивоу - Ако подаци нису поуздани на националном нивоу, али се сматра да су поуздани као улаз за европске агрегате, национални подаци се могу означити као повјерљиви и неће се објавити од стране Еуростат-а. У том случају потребан је неформални договор између Еуростата и националне статистичке институције, ако не постоји неки други уговор (ЕС Uredba 657/2007).

11. Политика извјештавања

11.1. Календар публикавања

Календари публикавања података објављују се једну годину унапријед. Неколико дана прије објављивања публикација из календара, датуми публикавања морају бити и службено потврђени.

На основу информација које добије од земаља чланица, Еуростат у октобру објављује свој календар публикавања за сљедећу календарску годину који садржи датуме публикавања европских агрегата.

11.2. Приступ календару публикавања

Календар публикавања Агенције за статистику БиХ за податке који се рачунају за ниво БиХ је доступан на веб страници www.bhas.ba.

Календар публикавања Федералног завода за статистику за податке за подручје Федерације БиХ доступан је на веб страници www.fzs.ba.

Календар публикавања Републичког завода за статистику Републике Српске за податке за подручје Републике Српске доступан је на веб страници www.rzs.ba.

Еуростат Календар публикавања за европске агрегате доступан је на веб страници www.eurostat.eu.

11.3. Приступ подацима од стране корисника

- **БиХ и ентитетски ниво**

У складу са БиХ правним оквиром за статистику и Кодексом праксе европске статистике Агенција за статистику БиХ и ентитетски заводи за статистику дисеминирају краткорочне статистике на својим веб страницама поштујући стручну независност. То се ради на објективан, професионалан и транспарентан начин у којем се сви корисници једнако третирају.

- **Европски ниво**

У складу са правним оквиром ЕУ и Кодексом праксе европске статистике, поштујући стручну независност, Еуростат дисеминира европске статистике на веб страници Еуростата на објективан, професионалан и транспарентан начин у којем се сви корисници једнако третирају.

Детаљни поступци уређени су Еуростат протоколом о непристрасном приступу подацима Еуростата за кориснике. У складу с тим протоколом, а на строго регулисаним основама, подаци о кључним показатељима шаљу се ради информисања Европској централној банци под ембаргом веће прије службеног објављивања података.

12. Учесталост дисеминације

- **БиХ и ентитетски ниво**

Планира се мјесечна, квартална и годишња фреквенција по показатељима у складу са методологијом за поједине краткорочне показатеље.

- **Европски ниво**

Мјесечна, квартална и годишња фреквенција за сваки показатељ, сем произвођачких цијена у сектору услуга, који се публикује само у кварталној фреквенцији. Ако су му доступни само квартални подаци за поједине земље, Еуростат израчунава мјесечне процјене националних података методом интерполације кварталних података. Ове процјене Еуростат интегрише у мјесечне европске агрегате, али их не објављују на националном нивоу.

13. Облик дисеминације

13.1. Саопштења

Саопштења краткорочних статистика требају се издавати у складу са усаглашеним календарима публикавања три статистичке институције.

13.2. Друге публикације

Друге публикације за презентовање краткорочних индикатора могу бити квартални прегледи пословних статистика, статистички годишњази и пригодне публикације.

Све публикације (или њихови изводи) требају бити доступне на веб страницама три статистичке институције.

13.3. On-line базе података

Подскуп преддефинисаних табела са краткорочним показатељима треба бити расположив на веб страницама три статистичке институције.

13.4. Приступ микро – подацима

Нема микро података доступних на веб страницама БиХ статистичких институција. Не планира се омогућавање приступа микро подацима у скоријој будућности.

Агенција за статистику БиХ чини доступним податке који не спадају у повјерљиве податке на својој веб страници дисеминације.

Није релевантно ни за Еуростат јер нема микро података доступних на страници Еуростат-а.

13.5. Посебни корисници података

Одабрани подаци у посебним форматима преносе се у складу са потписаним уговорима ДЕР-у, (Дирекција за економско планирање), ИМФ-у (Међународни монетарни фонд) и сл., те другим институцијама и појединцима у складу са достављеним и одобреним захтјевима.

14. Доступност документације

14.1. Документација о методологијама

Корисницима требају бити доступни статистички стандарди, методолошке информације и документи. Важни методолошки документи требају се поставити на веб секцијама намијењеним за краткорочне статистике.

14.2. Квалитет документације

Израда квалитетне документације и њена потпуност требају бити задатак сваке краткорочне статистике. Детаљни описи поступака, метода и начина рада требају се обезбиједити за сваки краткорочни показатељ, на нивоу БиХ и на нивоу ентитета. Важно је да три БиХ статистичке институције у детаље опишу фазе рада за које су одговорне, као и примијењене поступке у раду.

Документација о STS се објављује на веб страници Еуростата у секцији о краткорочним пословним статистикама. Еуростат објављује и детаљне извјештаје квалитета за готово све PEEIs ("PEEI у фокусу").

15. Управљање квалитетом

15.1. Обезбијеђење квалитета

Провјере квалитета и ваљаности података обављају се кроз све фазе процеса производње података: прво од стране оних који пружају податке, затим оних који прикупљају и обрађују податке на крају од стране Еуростата при израчунавању европских агрегата. Квалитет се редовно прати на основу уобичајене провјере квалитета у процесу валидације података.

Могу се постићи сљедећи конкретни резултати: прецизнији извјештаји о краткорочним статистикама, доступне релевантне информације за кориснике помоћу веб страница и побољшање квалитета података.

15.2. Оцјењивање квалитета

Извјештаји о захтјеваном квалитету требају бити саставни дио методологије за сваки краткорочни индикатор.

16. Релевантност података

16.1. Потребне корисника

Краткорочне статистике пружају статистичке информације потребне за унапређење конкурентности и представљање пословних заједница појединих земаља. Краткорочни индикатори се користе од стране различитих корисника (владе на свим нивоима, Централне банке, Европска комисија, ЕСВ, IMF, економски аналитичари и др.) и служе у различите сврхе.

- **Унутрашње тржиште**

Како би могли обављати задатке који су им повјерени у складу са мандатима и склопљеним уговорима, посебно када је у питању унутрашње тржиште, владе морају имати исцрпне, ажурне, поуздане и упоредиве информације о активностима, конкурентности и успјешности предузећа у одређеним и различитим административним заједницама.

- **Инструменти за доношење одлука**

Нове економске, конкурентске, социјалне, еколошке и друге политике и смјернице захтјевају иницијативе и одлуке које су базиране на валидним статистикама. Пословне статистике су потребне да обезбиједи хармонизоване, поуздане и брзе статистичке податке како би информисале јавност и помогле доношење исправних политичких одлука од стране влада, пословних удружења и појединих предузећа.

- **Бруто домаћи производ (БДП)**

Пословне статистике се користе у компилацији економских агрегата који су потребни за калкулацију БДП.

- **Европска монетарна политика**

Монетарна политика се мора базирати на поузданим краткорочним пословним статистикама које су упоредиве на свим нивоима. Уговор из Maastrichta је обезбиједио европским централним банкама право и обавезу да прибаве потребне инструменте како би испуниле своју мисију.

16.2. Задовољство корисника

Задовољство корисника са презентованим краткорочним показатељима треба бити провјерено и кориштено за даље унапређење методологија и садржаја појединих краткорочних истраживања.

16.3. Потпуност података

Два пута годишње Еуростат процјењује степен усаглашености краткорочних података и индикатора, по земљама са ЕУ STS регулативама. Међутим, урађени извештаји су интерног карактера и не објављују се.

17. Прецизност и поузданост података

17.1. Укупна прецизност

Прецизност и поузданост показатеља се треба рјешавати на свим нивоима: ентитетском нивоу, нивоу БиХ и европском нивоу, елиминишући што је могуће више грешака које нису везане за узорковање, грешака узорковања и проучавајући и анализирајући све настале промјене на подацима.

17.2. Грешке узорковања

Информације за ниво БиХ и ниво ентитета требају бити доступне, најмање за интерне кориснике.

Еуростат објављује сажете, расположиве, информације за земље чланице ЕУ у извјештајима PEEI у фокусу.

17.3. Неузорачке грешке

Информације за ниво БиХ и ниво ентитета требају бити доступне, најмање за интерне кориснике.

Еуростат објављује сажете, расположиве, информације за земље чланице ЕУ у извјештајима PEEI у фокусу.

18. Благовременост и тачност

18.1. Благовременост

Земље које достављају податке краткорочних статистика Еуростат-у, морају их доставити након завршетка извјештајног периода према сљедећим роковима:

Индустрија

- Производња: 1 мјесец и 10 календарских дана
- Промет: 2 мјесеца
- Нове наруџбе: 1 мјесец и 20 календарских дана
- Произвођачке цијене (цијене outputa): 1 мјесец и 5 календарских дана
- Увозне цијене: 1 мјесец и 15 календарских дана
- Подаци о радној снази: 2 мјесеца за запослене, 3 мјесеца за одрађене часови и бруто плате

Грађевинарство

- Производња: 1 мјесец и 15 календарских дана
- Нове наруџбе: 3 мјесеца
- Подаци о радној снази: 2 мјесеца за запослене, 3 мјесеца за одрађене часове и бруто плате
- Грађевински трошкови (улазне цијене у грађевинарству): 3 мјесеца
- Грађевинске дозволе: 3 мјесеца

Трговина на мало и трговина на велико

- Обим продаје (дефлационирани промет): 1 мјесец за трговину храном, непрехрамбеним производима и укупну трговину на мало, 2 мјесеца за друго
- Подаци о радној снази: 2 мјесеца за запослене, 3 мјесеца за одрађене часове и бруто плате

Остале услуге

- Промет: 2 мјесеца
- Подаци о радној снази: 2 мјесеца за запослене, 3 мјесеца за одрађене часове и бруто плате
- Произвођачке цијене (цијене outputa): 3 мјесеца

За мале земље, чији је удио у одговарајућем ЕУ тоталу испод 3 %, рок је 15 дана дужи.

Европски агрегати за краткорочне статистике се почињу обрађивати чим је Еуростату доступно довољно података (минимално 60%). Европски агрегати се објављују један или два дана након рокова за земље.

18.2. Тачност

Сви подаци, саопштења за јавност и остали документи требају се објављивати у складу са најављеним календарима публикација. Остале нове информације и показатељи који нису обухваћени календарима публикација, такођер се требају објавити на вријеме.

19. Упоредивост података

19.1. Упоредивост – географска

ЕУ прописи и методолошке смјернице за краткорочне статистике (STS) примијењују се у свим земљама које врше пренос показатеља Еуростат-у. То обезбијеђује добру упоредивост између националних података, са једне стране, те добар квалитет европских агрегата, са друге стране. Међутим, у пракси подаци међу земљама нису 100% упоредиви, што се разликује од земље до земље. Разлог за то је што земље могу примијењивати различите методе прикупљања података (истраживања, кориштење административних извора, статистичке процјене и сл.) и различите поступке за израчунавање података како би најбоље користиле своје расположиве ресурсе и доступне податке.

19.2. Упоредивост – током временског периода

Потребно је обезбиједити упоредивост истоврсних података током временског периода, од момента када је податак први пут произведен и публикован до текућег периода. У случају промјене стандарда и примијењених статистичких метода податке је потребно хармонизовати да не би дошло до прекида серије података, те да би се корисницима омогућило континуирано праћење појаве.

20. Усклађеност статистичких података (кохерентност)

20.1. Усклађеност - међу доменама

Извјештаји о усклађености и повезаности краткорочних статистика кроз статистичке домене требају се редовно сачињавати и бити доступни најмање интерним корисницима у статистичким институцијама.

20.2. Усклађеност – унутрашња

Извјештаји о унутрашњој усклађености и међусобној повезаности података и индикатора из краткорочних статистика требају се редовно сачињавати и стављати на располагање најмање интерним корисницима у статистичким институцијама.

21. Трошкови и оптерећење

Информације о трошковима насталим у производњи статистичких података краткорочних пословних статистика треба пратити у свим фазама рада, те по мјестима извршења послова. Питања која ће да омогуће праћење оптерећења извјештајних јединица за свако истраживање краткорочних статистика требају бити саставни дио сваког упитника и требају бити обрађени на адекватан начин. Обавезно треба поставити питања типа „колико је времена у извјештајној јединици утрошено у састављању појединачног извјештаја“.

22. Ревизија података

22.1. Политика ревизије података

Подаци се ревидирају када постану доступне нове и додатне информације из статистичких институција и извјештајних јединица, те када се уводе нови статистички стандарди и концепти како би се обезбиједила упоредивост података из ранијих историјских серија и нових серија података заснованих на новим стандардима. О измјенама података и разлозима корисници морају бити обавјештени на прикладан и транспарентан начин. Основне измјене података и промјене у методологијама требају се објавити у саопштењима и другим публикацијама за јавност и на веб страницама Агенције и ентитетских завода.

22.2. Пракса ревизије података

Честе су ревизије који долазе директно као посљедица ревизије података у ентитетским серијама краткорочних индикатора. Чињеница да постоје два ентитетска завода за статистику са различитим потребама и праксама за ревизијом података, нормално је да и индекси за ниво БиХ буду ревидирани.

Уопштено могу се разликовати ревизије због насталих грешака и ревизије које су резултат укључивања нових информација. Основни принцип је да је боље нове информације интегрисати на редовној основи. Код ревизије података Агенција не може наметнути стриктна правила, али мора тражити једно рјешење које је прихватљиво за све и које ће да омогуће унапређење кредибилитета података за ниво БиХ.

Поред ревизија података које ће резултирати из процеса десезонирања серија података значајне су и ревизије индекса које долазе из прерачунавања историјских серија везаних за промјене класификација економских дјелатности и номенклатура, као и за промјене везане уз нове пондере и базне године.

23. Статистичка обрада података

23.1. Извори података

Производња статистичких података базира се на прикупљању и обради података из бројних извора. Детаљне информације о методолошким основама и примјењеној пракси у прикупљању података и производњи краткорочних показатеља за поједине индикаторе, за ниво БиХ и ентитета требају бити расположиве на веб страницама Агенције и ентитетских завода у секцијама које се односе на краткорочне пословне статистике.

Како се производња краткорочних индикатора, усклађених са EU STS регулативама и методологијама, буде повећавала тако ће се повећати и број расположивих БиХ методологија за краткорочне индикаторе.

Детаљне информације о методолошким основама и праксама европских земаља доступне су по појединим индикаторима на Еуростат web страници у дијелу који се односи на STS изворе (STS sources).

- **Статистичка истраживања**

Статистичке институције у БиХ, као и статистичке институције других земаља, проводе статистичка истраживања и користе одговарајуће статистичке упитнике за прикупљање података, у циљу израде различитих индикатора краткорочних пословних статистика. Међутим, садржај и концепт истраживања и упитника се нужно разликују, дијелом због разлика које се тичу врсте варијабле, те саме природе економске дјелатности која је предмет статистичке обраде, а дијелом због већег или мањег значаја који се придаје оптерећењу извјештајних јединица и трошковима истраживања (кориштење узорака и процјена). Ови као и други разлози одређују колико ће јединица посматрања бити укључено у истраживање, те који ће се подаци прикупљати и посматрати. Статистичка истраживања у БиХ нису ограничена на једну врсту стандардног упитника, али истраживања у пословним статистикама имају тенденцију да се кориштењем и комбинацијом истих форми, разликују само према главним обиљежјима (у тој функцији је и овај Методолошки оквир).

Главна обиљежја из којих проистиче потреба за разликовањем у упитницима су:

- Економска дјелатност(и) јединица посматрања
- Величина јединица посматрања (микро, мале, средње, велике)
- Правни облик организовања
- Тип варијабле које се требају из истраживања произвести (output, промет, цијене, запосленост, остале профилиране варијабле)
- Специфичне карактеристике истраживања.

Административни извори / матичне књиге / извјештаји

За потребе краткорочних пословних статистика могу се користити одређени административни регистри и извори. Према сврси којој служе, административни регистри се могу подијелити у базне регистре и специјализоване регистре. Примјери краткорочних показатеља који се могу чешће користити из административних извора су промет (из ПДВ декларације) или број запослених.

- **Статистичке процјене**

ЕУ Уредбом о краткорочним статистикама (STS) експлицитно се одобрава кориштење статистичких поступака и метода процјене. Процјене се могу користити за неодговор ставке или за неодговор цијеле јединице посматрања, за дизање (проширивање) резултата узорака на ниво цијеле популације из оквира или за подешавање резултата из анкета и административних извора, гдје оквир популације не одговара довољно циљаној популацији или када прикупљене варијабле нису довољно близу оним које се захтијевају.

Потребе за процјеном могу настати због великих стопа не-одговора или због тога што је статистичка институција изабрала да не прикупља директно све неопходне (или захтјеване) информације.

- **Неслужбени извори**

Постоји прилично велики број разноврсних не службених извора и података, а многи подаци су расположиви код консултантских фирми или истраживачких института. Пословна удружења и привредне коморе такођер производе одређени број неслужбених података о пословној заједници. Приватне истраживачке фирме и институти, скоро без изузетка, не проводе редовна истраживања и анкете већ обрађују резултате добивене из проведених ад-хоц истраживања, које раде за клијенте према посебним наруџбама.

23.2. Захтјевана учесталост прикупљања података од Еуростата по статистикама

Индустрија

- Производња: мјесечно
- Промет: мјесечно
- Нове наруџбе: мјесечно
- Произвођачке цијене: мјесечно
- Увозне цијене: мјесечно
- Подаци о радној снази: најмање квартално

Грађевинарство

- Производња: мјесечно за земље чија додана вриједност у подручју F NACE Rev.2, у базној години, представља најмање 2% од додане вриједности укупне ЕУ, квартално за друге земље
- Нове наруџбе: квартално (према EU STS од 2006. није обвезан индикатор - добровољно)
- Подаци о радној снази: најмање квартално
- Трошкови грађења (грађевинске улазне цијене): најмање квартално
- Грађевинске дозволе: најмање квартално

Трговина на велико и трговина на мало

- Обим продаје (дефлационирани промет): мјесечно
- Промет (исказан у вриједности): мјесечно за трговину на мало, квартално за трговину на велико
- Подаци о радној снази: квартално

Остале услуге

- Промет (исказан у вриједности): квартално
- Подаци о радној снази: квартално
- Произвођачке цијене (цијене outputa): квартално

23.3. Прикупљање података

Детаљне информације о методолошким основама и праксама прикупљања и обраде података за поједине краткорочне индикаторе (који се рачунају или ће се рачунати) за БиХ и ентитете требају бити стручно припремљене и обрађене у складу са одговарајућим стандардима мета података, те доступне на веб страницама Агенције и ентитетских завода, у секцији која се односи на краткорочне статистике.

Информације о методолошким основама и праксама земаља чланица ЕУ за поједине STS индикаторе су доступне на Еуростатовој веб страници - [Eurostat.eu/STS sources](http://Eurostat.eu/STS_sources).

23.4. Провјера ваљаности података

• Ниво БиХ и ентитета

Уређивање података укључује провјеру података добијених од испитаника са циљем идентификовања (и на крају исправљања) грешака. Обзиром да се не могу све грешке идентификовати, циљ је да се открију грешке које могу имати значајан утицај на резултате. Дефинисана правила (контроле) које служе као помоћ у идентификацији грешака могу означити евентуалне грешке што захтијева даља испитивања како би се утврдило да ли је заправо грешка у односу на неубичајен резултат или могу идентификовати стварне грешке. Уређивање података укључује провјере за потпуност, да ли су вриједности у одређеним задатим распонима и да ли су вриједности за међусобно повезане варијабле кохерентне.

Уређивање података може се одвијати прије уноса података, током уноса или након уноса података.

Добивени одговори могу бити упоређени у односу на одговоре из претходних мјесеци, квартала или година. Неуједначеност или велика одступања (ван унапријед утврђеног распона) показују да је пожељан детаљнији преглед и контрола. То може дати резултат додатним уређивањем података. У контексту благовремености, процес уређивања података може бити дизајниран тако да даје топ приоритет само grubим грешкама (outliers) за које је највиша потреба уређивања ради обезбијеђења поузданих агрегата. Рјешавањем најгорих случајева, могу се постићи велика побољшања.

- **Европски ниво**

Еуростат такођер обавља провјеру ваљаности националних агрегираних индекса које прима од земаља. Добивени подаци се у Еуростату потврђују помоћу утврђених логичких правила за валидацију података.

23.5. Обрада података

Ниво БиХ и ентитета

Полазна тачка у фази обраде краткорочних статистичких истраживања су информације прикупљене од испитаника (респодената) у облику како су и добивени. Циљ обраде података је да се добивени подаци доведу до нивоа прихватљивог за производњу планираног статистичког outputa.

Због разних разлога, процес обраде статистичких података обухваћа много више од самог збрајања ставки из упитника. Кораци у процесу обраде статистичких података могу се сажети како слиједи:

- Унос података, грешке и недоследности се откривају и уклањају током уноса података
- Након уноса података, грешке и недоследности се уклањају процесом уређивања података
- Након тога, ставке неодговора, као и недостаци између концепта упитника и концепата излазних резултата обрађују се методом импутације
- Дајући резултат, скуп очишћених и комплетираних микро података служи као основа за пондерисање (weighting, reweighting). Током ове фазе могу се узети у обзир и грешке оквира истраживања
- Агрегирани подаци затим се могу суочити са повезаним подацима из других извора и евентуално интегрисати
- Коначно, проводе се статистичка компилација и анализа, што даје резултат у интерном скупу података
- Прије дисеминације преостаје још један корак, треба идентификовати и на одговарајући начин третирати повјерљивост података.

Европски ниво

Европски индекси израчунавају се из националних индекса у бруто и за радне дане прилагођеним облицима, узимајући у обзир релативни удио сваке државе у одговарајућем географском агрегату. Ово се ради за сваки ниво класификације економских активности. Тек након обрачуна за све нивое класификације ЕУ индекси се анализирају са циљем производње десезонираних и тренд серија.

Прије него се приступи израчунавању ЕУ индекса добивени подаци од сваке земље требају проћи одређену врсту претходне обраде.

Могу се идентификовати три потребне предобрадне фазе као и једна додатна фаза која није директно потребна за израчунавање ЕУ индекса:

- Прво, сви подаци добивени у апсолутним бројкама требају бити израчунати у облику индекса
- Друго, базна година мора бити хармонизирана
- Треће, недостајући агрегати по дјелатностима се требају израчунати
- Коначно, било који од захтјеваних облика (на примјер десезонирање) који недостаје треба да се произведе, иако се то не користи за израду географских агрегата.

Поступци за израду географске агрегације почињу са бруто серијама и за радне дане прилагођеним серијама. Обрада европских агрегата почиње - са било којим бројем земаља – када је за референтно раздобље 60% од укупне вриједности постигнуто, а како се нове серије добивају, укупне вриједности се повећавају, да се евентуално постигне 100% од циљаног агрегата. Прагови се, такођер, примијењују и на завршни дио серије. Утицај податка за недостајуће земље, на агрегате прилагођава се екстраполирањем индекса нивоа претходне године за појединачне недостајуће земље, користећи пондерисано просјечно мјесечно (или квартално) кретање од расположивих земаља.

Пондерисани систем који користи Еуростат игра двоструку улогу: за обављање географског агрегирања и када националне статистике не достављају агрегате за више нивоа класификације дјелатности, како би направили то агрегирање. Тренутни пондерисани систем користи податке за 2005. годину и прелази се на обрачуна на базну 2010. Пондери су понекад повјерљиве природе, посебно на детаљнијим нивоима. То је због тога што су пондери у правилу израчунати на бази података структурних пословних статистика (SBS) који, сами по себи, могу бити повјерљиви.

23.6. Подешавање података, сезонско подешавање и подешавање за радне дане (SA и WDA)

Према ЕУ регулативама за краткорочне статистике (STS) земље су дужне календарски прилагодити податке за сљедеће показатеље:

- Индустриска производња
- Производња у грађевинарству
- Остварени часови рада у индустрији
- Остварени часови рада у грађевинарству
- Промет у трговини на мало
- Обим продаје у трговини на мало (дефлационирани промет)
- Промет у другим услугама

Ако земље то не учине, Еуростат израчунава десезониране индексе и тренд циклусе за сваку појединачну земљу, помоћу TRAMO / SEATS методе и софтвера.

Од марта 2012. (примјеном на податке за јануар 2012. и касније) Еуростат је промијенио метод десезонирања од директног на индиректни метод. За референтне мјесеце, до и укључујући децембар 2012. године, метода која се користи у Еуростату састоји се у томе да прво агрегира бруто или за радне дане прилагођене националне податке за добивање европских агрегата, а затим ове агрегате подешава за сезонске ефекте (директно десезонирање).

Почевши са мјесецом јануаром 2012. године, Еуростат користи индиректно сезонско подешавање. Еуростат ће замијенити цијелу временску серију краткорочних (STS) података у онлине бази података са подацима које ће подесити према новој методи. Након потпуне промјене, старе серије неће више бити доступне. Нова метода гарантује конзистентност европских и националних агрегата.

Разлике између ова два приступа нису значајне за већину европских STS временских серија. То углавном не утиче на индексе нивоа и одговарајуће трендове, али се поједине стопе раста мјесец-на-мјесец могу промијенити. Неке временске серије биће краће због недостатка десезонираних националних података. Ово ће се односити на све временске серије

краткорочних (STS) агрегата Европске уније и еврозоне који се објављују у облику десезонираних података у on-line бази података, посебно оне које се објављују о обимима трговине на мало, индустријске производње, грађевинске производње и нових наруџби у индустрији. Краткорочне серије за цијене, укључујући и индустријске произвођачке цијене, које нису десезониране неће бити погођене овим промјенама.